

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ'.-Φύλ. 7 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 9 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 588

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ. Ίδας.
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ. 'Ο Φάουστ.
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Τὸ Πρέπει.
ΜΙΝΕΡΒΑ. Τὸ «Βοσκόπουλο» τοῦ Χάινε.
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΑ. Δύτη.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. 'Ο ἐπίλογος τῆς ομιλίας γιὰ τὸ

Βιζυητὸ καὶ Κρυστάλλη.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τὸ μεγάλο παιδί (συνέχεια).
ΜΗΤΣΑ ΠΕΡΡΩΤΗ. Σύντροφοι.
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Ξενοπολικὸς καθρέφτης.
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Κάτι σάν ὄνειρο...
'Η διάλεξη τοῦ Παλαμά.
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ. 'Ανοιξιάτικοι χαμοί.
Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ.- Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.- ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΖΥΗΝΟ & ΤΟΝ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

'Ο Βιζυητὸς καὶ ὁ Κρυστάλλης. Προσπάθησα, μὲ χάσματα καὶ μὲ κενὰ καὶ μ' ἐμπόδια, περιωρισμένους μέσα στὰ στενὰ σύνορα μιᾶς ομιλίας, νὰ παρουσιάσω τὴν εἰκόνα τους καὶ κάπως νὰ δείξω, καὶ στὰ καθέκαστα καὶ συνολικώτερα, τὸ ἔργο τους. Σὲ χωριστὸ κύκλο καθένας ἀπ' αὐτοὺς γεννημένος καὶ αναθρεμμένος. 'Ο ἕνας ἀνατέλλει, ἔταν ὁ ἄλλος ἐγγίξει πρὸς τὴ δύση του. 'Ομῶς ὁ νεώτερος φεύγει προτιθέτερα. Καὶ οἱ δύο πεθαίνουν πρώτιστα, ὁ πρῶτος μέσα στὴν ἡλικία ποὺ ἀκμάζει ὁ νοῦς, ὁ δεύτερος, παλληκαίρι. 'Ομῶς οἱ χωριστοὶ κύκλοι, ποὺ ζώνουν τὴν καθένα συνορεύουν. Καὶ οἱ δύο, ὅσο κι ἂν εἶναι διαφορετικοί, ἔχουν κοινὰ σημάδια καὶ συναπαντήματα. Καὶ οἱ δύο τέκνα τοῦ λαοῦ, μέσ' ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του, παρειαχοὶ τῆς ἀστυκῆς ζωῆς; ὁ Βιζυητὸς, σωστὸς ἀνατολίτης καὶ σὴ φύση, καὶ σὴν ἔψη καὶ στοὺς τρόπους καὶ μ' ἔλο τὸ βερνίκωμα τῆς παιδείας του καὶ τῆς γερμανικῆς σοφίας; ὁ Κρυστάλλης βλάχος τῶν ἡπειρωτικῶν τελεγγάτων, καὶ μ' ἔλο τὸ λεπτό του καλλιτεχνικὸ ψυχόρμητο. Κατάλληλο στεφάνι τῶν προσώπων τους δὲν εἶναι ἡ Ἀθήνα, καὶ τῆς πολιτείας τὸ συμπερικύκλωμα σὰ νὰ τὰ στενοχωρῆ τὰ στέρνα τους πλασμένα γιὰ τὸν ἀέρα τῶν ἀνοιχτόκαμπων καὶ τῶν βουνότοπων. Καὶ ἡ ἀτίμητη ὁμορφιά τους εἶναι πὼς καὶ τῶν δύο τὸ ἔργο πάντα κρατεῖ ἀξεθύμαστη τὴ βραχὴ μυροειδῆ τοῦ τόπου ποὺ τοὺς γέννησε καὶ ποὺ ζήσανε τὰ πρῶτα χρόνια τους. 'Ο Βιζυητὸς ἐσωτερικώτερος, ἀνισχυρότερος, ἀτελέστερος; ὁ Κρυστάλλης τεχνικώτερος, στερεώτερος, τελειότερος. Καὶ οἱ δύο δὲθ εἶναι ποιητὲς ἐσώψυχοι. 'Ο,τι ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς ψυχολόγους ἐνδοσκοπήσεις, δὲν τὸ γνωρίζουν. Ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενο μέσα τους δὲν εἶναι γιὰ τοῦτο λιγώτερο αισθαντικὸ καὶ τὸ ἐγὼ τους ἕνα μὲ τὸν κόσμον τὸν ἐξωτερικὸ τὸ ἐκφράζοντα σὰ πᾶν

νημένον μὲ τὴ φαντασία καὶ μὲ τὴν καρδιὰ ἐνὸς λαοῦ. Καὶ ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ, στοῦ τραγουδιοῦ τὸ στίχο, ἀπὸ ἐκείνους πρῶτα, μέσα στὸ ἀττικὸ ἐργαστήρι, ὑπερ' ἀπὸ τὰ παραδείγματα Σολωμῶν καὶ Βαλκυριτηδῶν, ἀρχίζει νὰ δουλεύεται καὶ ἔντονα καὶ ἄκρατα, συστηματικὰ ἀπὸ τὸν Κρυστάλλη, ντιλεταντικώτερος ἀπὸ τὸ Βιζυητὸ. Καὶ οἱ δύο, κορδαλοὶ ἄρθρινοί. 'Ομῶς ὁ ἕνας προμηγεῖ τὸ ξημέρωμα καὶ σὰ νὰ μᾶς τὸ φέρνῃ ὁ ἄλλος.

'Ἔτσι: Ἀπὸ τὸ Ρήγγη, τὸν πρωτομάρτυρα τοῦ Γένους, ὡς τὸν Κρυστάλλη μὲ τὴ μαρτυρικὴ του ζωὴ, ὁ χορὸς «τῶν ἐκλιπόντων ἤδη Ἑλλήνων ποιητῶν τοῦ 19ου αἰῶνος» δὲν ἔπαψε νὰ ψάλλῃ στὸ βωμὸ τὸ συμφωνικὸ του ποίημα, τότε μπροστὰ τὰ βήματά του φέροντας καὶ πότε πίσω ἕμως ἀγάλια ἀγάλια καὶ μὲ τὸν καιρὸ συμπληρώνει, ρυθμίζει, ὀγκώνει, λαμπρύνει τὸ τραγοῦδι αὐτό.

Τώρα: Μπορεῖ νὰ ποῦμε πὼς ἡ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση ἔφτασε μὲ τὸ τέλος τοῦ αἰῶνα ποὺ μᾶς πέρασε, καὶ μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς ἀραδιασμένους μέσα στὸ πρόγραμμα τοῦ συλλόγου «Παρανασοῦ», μπόροῦμε νὰ εἰποῦμε πὼς ἔφτασε σ' ἐκεῖνον τὸ βαθμὸ τοῦ ὕψους ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ προστεθῆ καινούριον μέλος, ἀξιο τῆς φήμης τῆς παγκόσμιας, στὸν ἔργανισμὸ τῆς Ἱστορίας, ὄχι πιά τῆς νέας ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, ἀλλὰ τῆς λογοτεχνίας τῆς εὐρωπαϊκῆς, ποὺ ἡ τέχνη τῆς πατρίδας μας δὲν εἶναι παρὰ ἕνα τῆς κεφάλαιο μονάχα; Ὑποθετῶ πὼς ὄχι. 'Ομῶς, ἀνίσως βέβαιος δὲν εἶμαι—γιατί καὶ ποῖος μπορεῖ νὰ βεβαιώσῃ σὲ ζητήματα τοῦ εἶδους αὐτοῦ;—ἔχω τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστη. Ἐλπίζω καὶ πιστεύω πὼς τὸ ἀγγισμα τοῦ ὄνειρουμένου αὐτοῦ ὕψους θὰ καταρῶθῃ στὸν αἰῶνα τὸν ταρῶντα.

μεσαιωνικό—πειός ξέρε!—στούς τρομαχτικούς καιροὺς πού ζοῦμε—δὲ σταματήσῃ κάθε δρόμο πρὸς τὸ φῶς. Ἐλπίζω καὶ πιστεύω πὼς τὸν αἰῶνα τοῦτο θὰ τόνε στεφανώσῃ ἡ δόξα μιᾶς νέας ἑλληνικῆς ποιητικῆς τέχνης, ὑπέρτερης, πού θὰ εἶναι ἀξεχώριστα καὶ ποιήσῃ εὐρωπαϊκῆ πρώτης γραμμῆς. Ἐλπίζω καὶ πιστεύω πὼς ὅταν ἔρθῃ πάλι τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καὶ σύλλογος αἰωνόβιος τότε ὁ «Παρνασσός» καλέσῃ, καθὼς τώρα, τοὺς ρητόρους του γιὰ νὰ τιμήσουν τὴ μνήμη τῶν ἐκλιπόντων ποιητῶν τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος», μπροστὰ σ' ἐκείνων τὸν ἔγχο καὶ τὸ φέγγος, οἱ διαλεχτοὶ τοῦ τραγουδιοῦ πού μνημονευτήκαν ἕνας ἕνας ἀπὸ τὸ Βῆμα τοῦτο, καὶ οἱ κορυφαῖοι μέσα σ' αὐτοὺς ἀκόμα, δὲ θὰ φαίνονται παρὰ σκοτεινοὶ προφήτες καὶ ταπεινοὶ πρόδρομοι.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΦΑΟΥΣΤ

Ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος μᾶς χάρισε ἐπιτέλους τὸ διαλεχτὸ του ἔργο πού χρόνια τὸ περιμέναμε, τὴν ἀριστουργηματικὴν ἀληθινὰ μετάφραση τοῦ «Φάουστ». Ἡ ἔκδοση τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶναι τιμὴ γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα, γιατί θὰ μπορούμε πιά περήφανα νὰ λέμε καὶ μεῖς πὼς ἔχουμε ΜΙΑ μετάφραση τοῦ «Φάουστ». Ὁ κ. Χ. πού τὴ δούλεψε, ὅπως ξέρετε νὰ δουλεύει αὐτός, πάνου ἀπὸ δέκα χρόνια, πού τὴν ἔλλαξε καὶ τὴν ξανάλλαξε, ὅσο νὰν τῆς δώσει τὴ σημερινὴ μορφή, πού καὶ αὐτὴ τὴ χαραχτηρίζει στὸ λιτόλογό πρόλόγο του γιὰ «δοκιμὴ» καὶ ὄχι γιὰ «τελειωτικὴ μορφή», ὁ κ. Χ. λοιπὸν μὲ τὸ ἔργο του αὐτό, τὸ «μνημειακό», μᾶς ἀπόδειξε πόσο πλούσια εἶναι ἡ δημοτικὴ μας γλῶσσα καὶ ἰκανὴ ἀποδώσει μὲ σαφήνεια καὶ μ' ὁμορφιά καὶ τὰ πῶς ὑψηλὰ νοήματα πού καταπλημμυρίζουν τὸ ἔργο τοῦ Γκαίτε.

Σήμερα τὴν ἀναγγέλλουμε ἀπλῶς τὴν ἔκδοση, ὡς γεγονός—δὲν τὴν κρίνουμε. Οἱ ἀναγνώστες μας τὴν ἔχουν κρίνει ἀπὸ χρόνια, γιατί ἀπὸ χρόνια τυπώνονται κομμάτια τῆς μέσα στὸ «Νουμά». Σήμερα τυπώνουμε τὴν «Ἀφιέρωση» πού μόνο ποιητῆς καὶ γενικὰ καλλιτέχνης σὰν τὸν κ. Χατζόπουλο μπορούσε νὰ τὴν ἀποδώσει μὲ τὴν δυνάμη καὶ ὁμορφιά.

Τρεμουλιαστὲς μορφές ἔρχεστε πίσω
σεῖς πού νωρὶς εἶδε ἡ ματιὰ ἢ θολή.
Νὰ δοκιμάσω ἐδῶ νὰ σᾶς κρατήσω;
Τρέφει ἡ καρδιά μου ἐλπίδα ἀπατηλή;
Ὅρμάτε! Νὰ μὲ ἀδράξετε ὡς ἀφήσω,
ὡς βγαίνετε ἀπὸ ἀντάρα γύρω ἀγνή,
σπαράζοντας τὸ στήθος ξανανιώνει
στὴ μαγικὴ πνοῇ πού σᾶς φουντώνει.

Βλέπω εἰκόνες καιρῶν εὐτυχημένων,
καὶ ἀγαπητοὶ ἴσκιοι βγαίνουν μπρός σὰ μιὰ
ἠχὸ μῦθων παλιῶν μισσοβησμένων,
ἀγότη πρώτη καὶ φιλία ξυπνᾷ

ὁ πόνος ξαναῖ, τὸν μεροδεμένο
τῆς ζωῆς δρόμο ὁ θρήνος πάει ξανά,
καὶ μοῦ λείπει τοὺς καλοὺς, πού γελασμένοι
στὴν εὐτυχία τους, πρὶν μου εἶναι χαμένοι.

Ὅσοι τοὺς ἔχω τὰ πρώτα εἰπωμένα,
τὰ κατόπι τραγούδια δὲ θ' ἀκοῦν
τὰ πλήθη πᾶνε πιά τὰ εὐλογημένα,
ὁιμὲ ὕβρησμένοι οἱ πρώτοι ἀγοῖ σωποῦν.
Ὁ πόνος μου ἀντηχεῖ σὲ πλήθη ξένα
πού μὲ τρομάζουν καὶ ὅταν μὲ παινοῦν,
καὶ ὄσους ἔχει ὁ σκοπὸς μου εὐχαριστήσῃ,
ἀκόμα ἂν ζοῦν, στὸν κόσμῳ ἔχουν σκορπίσει.

Καμὸς ξεμαθημένος πιά μὲ ἀδράζει
κατὰ τὴ σφαῖρα αὐτὴ τὴ μυστικὴ,
τὸ τραγούδι μου τώρα τρεμουλιάζει
μὲ ἀγὸ θολὸ σὰν ἄρπα αἰολικὴ
ρίγος μὲ ἀρπᾷ, δάκρυ στὸ δάκρυ στάζει
καὶ μαλακώνει κ' ἡ καρδιά ἡ σκληρὴ
ὅ τι ἔχω τὸ θωρῶ μακριὰ σὰ βᾶθη,
καὶ ζωντανὸ μοῦ γίνεται ὅ τι ἐχάθη.

Ὅσο γιὰ τὴν ἔκδοση—εἶναι μιὰ εὐχλωτὴ ἀπάν-
τηση στὸν κ. Ξερόπουλο πού τὸν κατηγοροῦσε γι' ἀκα-
λαίστητο.

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ.

ΧΑΪ ΝΕ

ΤΟ ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΟ

Εἶναι βασιλιάς! Γιὰ θρόνον
ἔχει πράσινο βουνὸ
Τὸ βοσκόπουλο. Τὸν ἥλιο
ἔχει στέμμα φωτεινὸ.

Καὶ στὰ πόδια του τ' ἀρνάκια
Μπαμπακόστηθοι αἰλικοί.
Σὰν ἱππότες κορδωμένοι
Τὰ μοσκάρια παρὰ κεῖ.

ἔχει μέσα τὸ παλάτι
Θέατρα καὶ μουσικούς
Κατακάκια, ἀρνιά καὶ τραγούς
Μὲ κουνούνια καὶ μὲ αὐλοὺς,

Κ' ἔλτα καὶ καταρράχτες
Μὲ τὴ γάργαρη λαλιά
Κι' ὄλα γλυκονανουρίζουν
Σιγανὰ τὸ βασιλιά.

Μέσ' στὸν ἴπνο του τὸ στέμμα
Βρίσκει ὁ βασιλιάς βαρὸ
Καὶ τὴ νιὰ βασιλίσσά του
Στ' ὄνειρό του λατареῖ.

«Τὴν ἀφρόπλαστὴ ἀγκαλιά σου»
Λέει «Ρήγας νὰ χαρῶ
«Μέσ' στὰ μάτια σου τὰ πλάνα
Τὰ βασιλεία μου νὰ βρῶ».

ΜΙΝΕΡΒΑ

“ΙΔΑΣ”

Η μελέτη του Ταγκόπουλου

Γράφηκε για να μάς δείξει στα πεταχτά τὸν Ἴδα, ἀνήσυχο πνεῦμα περισσότερο, με τάσεις ἐνέργειας στὸν κύκλο τῶν ἐθνικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων. Δὲν ξέρω ἂν ὁ Ἴδας βαθεῖα του εἶνε αὐτός, οὔτε σὲ τί κυριώτερα θ' ἀφοσώθει μὴν ἡμέρα. Ξέρω πὼς σήμερα εἶνε συγγραφέας με ἔργο βαρὺ, δυνατό, ποὺ ἂν στὸ βάθος του βρίσκονται ἀγκόλιθοι ξελαγαρισμένων πιά ιδεῶν, στὴν ἐπιφάνειά του τρέμουν τόσων λογιῶν φῶτα, ἀσταθέστερης ἴσως ψυχολογικῆς κατάστασης καὶ σὰν παροδικῆς κάθε τόσο, μὰ λεπτότερης ἀξίας. Ὁ φιλόσοφος ζεῖ με τὰ μάτια ἀνοιχτά πρὸς ἕ, τι κι ἂν διαδραίνοι. Οὔτε περιορίζεται στενά στὴ φιλοσοφία του λησιμῶντας τ' ἀνθρώπινα. Οὔτε ξεχωρίζει τὴ θεωρία ἀπὸ τὴν πράξη, ἔπως κάνουν οἱ ἀκαδημικοί. Ξέρει πὼς ὅποια κι' ἂν εἶνε μιὰ ιδέα, γιὰ νὰ γίνει κτῆμα τῶν ζωντανῶν κι' ἀτμοσφαῖρα τους πρέπει νὰ περάσει ἀπὸ τὰ στενά τοῦ κινήματος τοῦ πῶ χειροκιστοῦ καὶ τοῦ πῶ ὄλιθοῦ. Σὴν τέτοιον βέβαια δὲ μὰς τὸν εἶνει ὁ Ταγκόπουλος. Μὰς τὸν εἶνει περισσότερο σὰν βιογράφος λιτός, ποὺ ἤξερε ἑμῶς νὰ σταθεῖ στὴ ὄρεσ τῶν σημαντικῶν του ἐξελιξέων καὶ νὰ παρατηρήσει στοργικά. Γι' αὐτὸ ἀρχίζει ἥρεμα τὴ μελέτη του, σὰν παρὰ μῦθι. Ὁ χαρακτηρισμοὶ μέλις φωτίζονται ἀπὸ τὸ ἄστραμα τῆς πέννης ποὺ τρέχει. Ὅμως σὰν καὶ νὰ πληθύνουν ἀπὸ γραμμὴ σὲ γραμμὴ οἱ χυμοὶ τῆς καρδίας του καὶ οἱ συγκινήσεις του, βλέπουμε νὰ φουσκῶνει ὁ λόγος, νὰ φουσκῶνει καὶ νὰ τελειώνει σ' ἕνα ξεσπασμα δοξαστικό. Τὰ κενὰ ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα δὲν ἔχουν πιά σημασία, μιὰ κι ἔδωκε τὴν μορφή τῆς πρόχειρης ἀνάλυσης στὸ σημείωμά του ὁ κριτικός. Ἐπειτα, ὅσο κι' ἂν δὲν ξέρει κανεὶς τὴν πολυῶδρη προσωπικότητα τοῦ Ἴδα, εἶνε με τέτοιον θερμὸ τρόπο ρυγμένα τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτά, ποὺ θὰ τὴν φανταστῆ καὶ θὰ τὴν πλάσει. Εἶνε τρόποι γραψίματος ποὺ δίνουν τὴ σάρκα καὶ τὸν παλμό, καθολικὰ τῆ ζωῆ. Κι ἄλλοι, ποὺ μοιάζουν περισσότερο με κεντιές ὑποδρακτικές, παρὰ με ἐπίμονη καὶ μεθοδικὴ ἐξερεύνηση. Ἰσως εἶται νὰ φτάνουμε κάποτε σὲ συμπέρασμα οὐσιαστικώτερο καὶ πῶ συλληπτό. Δὲν ξέρω. Ὅμως ἐδῶ τέτοιος φαίνεται ὁ κριτικὸς τρόπος τοῦ Ταγκόπουλου. Ἀγάπη καὶ καλὴ θέληση καὶ μάτι ἐξεταστικό καὶ πῶ ἀπ' ὅλα καρδιὰ γεμάτη, νὰ τί ἀνταμώθηκαν γιὰ νὰ μιλήσουν γιὰ τὸν Ἴδα. Μὰ ἡ φωνὴ ἐδόγηκε τραγουδιστὴ περισσότερο, παρὰ σοφὴ καὶ ἀποκαλυπτική. Βλέπουμε τὸν Ποιητὴ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ τὸν χτυπάει τὸ φῶς τῶν πρώτων ἐθνικῶν ἰδανικῶν, ἕμῶς ὄχι στὴ βαθεῖα ὑποκειμενικὴ φράση τοῦ βιογράφου μὰ στὰ κομμάτια ποὺ βάζει ἀπὸ τὰ ἴδια βιβλία του. Μήπως γιὰ ν' ἀκολουθήσουμε ἀμεσα τὰ κινήματα καὶ τὰ λαχταρίσματα τῆς παράξενης ψυχῆς του; Ἀλλὰ κι' ὁ Ἴδας, ὁ Ἡεολόγος τῶν Β.δλίων, ἀπόμεινε συμπισια. Ἀναγλυφικὰ παρμένο, ζητάει βάθος καὶ συμπλήρωμα. Ὁ λόγος βρασιτικὰ πετώντας δὲ θέλησε νὰ

μὰς ξεσκεπάσει τὰ μύχια. Ἡ ἐδειλίασε νὰ πάει κατὰ τὴς ὀγκωδέστερες ἀνησυχίες του καὶ σταμάτησε μπροστά στὴς βαρεῖες θύρες εὐλαδητικά. Ὁ Ἴδας δὲν εἶνε εὐκολος ὅπως λιτός. Δὲ γράφει γιὰ νὰ γράφει, ὁπότε θὰ μπορούσε κανεὶς ἀνακόνητα καὶ δίχως ἐμπόδια νὰ ἀπορροήσει τὸν ἴδιον ἑαυτό του. Γράφει γιὰ νὰ

δὲν εἶνε παρὰ ἡ συμπλήρωση καὶ ἡ ἐπέκτασή καὶ ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἄλλου. Δουλεμένα ἔλα στὸ ἴδιο μοτίβο, τὴν Πατρίδα καὶ τὴ Φυλὴ.

Στὴν ἀρχὴ οἱ ἰδέες του φανερωθήκανε σκληρὰ καὶ με ὀρμὴ καταρράκτη. Μὰ λίγο-λίγο ἡ ψυχὴ του γαλήνεψε, συγκινήθηκε κι ἀπὸ ἄλλα πράγματα, κοντήτερα στὴ ζωὴ τῆς οὐσίας, ἔκλινε κι ἀπὸ ὄω, ἔγυρε κι ἀπὸ κεί, λούστηκε καὶ σὲ νερὰ ἀπαλότερων, πῶ ἀισθησιακῶν συλλογιῶν, κ' ἐπὶ τέλους ἤρθε ἡ στιγμή νὰ μὰς δώσει τὸν «Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ». Τὸ ἔργο αὐτὸ με τὴς πλευρὲς ἐκτενέστερες πρὸς τὸ ἄπειρο μιὰς εἰδωλοπλαστικῆς ἐμπνευσης, ξεδιπλώνεται σφὰ καὶ μαθηματικά, διατρέχοντας ὅλους τοὺς καιροὺς, ποὺ πρέπει νάχει ὁ ἀρτίος πνευματικὸς στροβιλισμὸς, σὰν μάλιστα ἔχει τὴν ἀξίωση νὰ λέγεται ἐπισκόπηση πλατεῖα ἀπὸ κίπου ψηλότατα μιὰς ἐθνικῆς ζωῆς.

Κι ὁ πεσιμιστικὸς ἀέρας ποὺ τάρραζε πρὶν τὰ ψυχολογικὰ πέλαγα τοῦ συγγραφέα πέφτει ἐδῶ, γιὰ νὰ κιντᾶξει ἡ τελευταία του σύλληψη, με μέτωπο ὀλόφωτο καὶ σὲ ἀτμοσφαῖρα ξεκαθαρισμένη ἀπὸ τὴς ροχῆς, — γιὰ νὰ προσητέψει μὴν ἀνοιξή. Δὲ λέω πὼς δὲν ἔχει τὴς ἀδυναμίες του ὁ «Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς». Φοδόντωμα ψυχῆς, ἔχει φλόγες λαμπρὲς μὰ καὶ κενό. Κάποιες λεπτομέρειες, ξεφεδύγοντας τὸ γενικὸ του σχέδιο, σὲ κάνουν νὰ θυμηθεῖς πὼς τὸ πνεῦμα τῶν μεταδατικῶν ἐγκόσμιων καταστάσεων, γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ, χρειάζεται ἀπαραίτητα τὸν ἀνθρώπο. Μιὰ μηχανὴν ὀγκωδῆ, ποὺ οἱ ῥόδες τῆς ὄσο γρήγορα καὶ θαυμαστά κι ἂν γυρίζουνε, ν' ἀκουμπᾶνε στὴ γῆ, νὰ δίνουνε καὶ τὸ τρίξιμο τῆς ἐπαφῆς. Μὰ γιὰ τοὺς ἐπαδούς τῶν ἀκρων, κλιότερα τὸ πνεῦμα σὰν ὕψωθεῖ ἔτσι, νὰ ξεγάσει τὰ ὄλικα μέσα τῆς ἐμφάνισής του στὸ χορὸ τῆς ὀργανικῆς ζωῆς καὶ ν' ἀπομείνει ψηλά, πῶ στὴν ἀνηφορικὴ γραμμὴ του. Ὅμως ὁ Ἴδας, ἰδιότροπη κι ἀναλυτικὴ φαντασία, ποὺ δουλεύει συχνὰ σὰν καὶ με κάποιο πείσμα, δὲν παραδέχεται ἀπαράβατους κανόνες. Ὁλλεγα μάλιστα πὼς εἶνε ἀνάγκη του τὸ σταμάτημα σὲ θέση στενή, γιὰ κάθε νεῶν ὀρμῆ του. Τὸ βλέπει κανεὶς. Ἦχει μπροστά του τὸ ἄπειρο, τὸν ἀπασχολοῦνε καὶ τὰ ὅσα ξεδράζει ἡ θάλασσα. Ἐνῶ αὐτὰ εἶνε φυσικὴ συνέπεια τῆς ἀρχῆς ποὺ λέγεται αἰώνιο μετατόπισμα καὶ δὲν μπορεί παρὰ νὰ φέρνει στὴν ἐπιφάνεια κτηκᾶθη. εἶτε ἀπομεινάρια, εἶτε περιττὰ στοιχεία. Κοσμίσιμα τεραστίας ζωῆς γίνεται. Τὴ σημασία ἔχουνε οἱ λιγότερες πάντα λεπτομέρειες γιὰ διάνοιες ἀνώτερες, ποὺ φέρνουνε στὴ φύση τους τὸ πλάτος καὶ τὴ γενικότητα; Γράφοντας αὐτά, δὲ θέλω τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ πῶ ἄπλὰ καὶ δίχως ἀξίωση τὴς σκέψης ποὺ μοῦ γέννησε τὸ φωτεινὸ καὶ πολυπτυχο ἔργο τοῦ Ἴδα. Σκέψεις μεγάλες καὶ παράξενες ὄχι τόσο γιὰ κείνο ποὺ μοῦ ξεσκεπάσανε ὅσο γιὰ κείνο ποὺ μοῦ ξεσκεπάσανε λίγο-λίγο. Καὶ θαρρῶ πὼς συχνὰ τὸ παθαίνει κανεὶς

φύλαξεν άμάραντο μετά στ' άνθογυάλι τής ψυχής του — μέσ' στής ψυχής του τ' άνθογυάλι κράτησε, στοργικά φύλαξε τὸ ρόδο τής ξανθιάς αρχαιολάτρισας παρθένας.

✱

Μέσ' στην μπόρα τής ζωής του μόνον ένα ρόδο τώρα ζούσε. Τὸ φύλαγε, τὸ περιποιότανε, τὸ δρόσιζε στ' αλαστροένιο τής ψυχής του άνθογυάλι και προσπάθαγε ζωὴ νὰ παίρνει ἀπ' αὐτὸ μὰ και ζωὴ νὰ τοῦ χαρίζεται.

Ἀπέραντο, ροδάνθιστο τώρα τής ζωής τὸ περιβόλι. Κι' ὅμως τὰ ρόδα τής ἀλκῆς δὲν τ' ἀγκίζε μὴ μαδηθούνε. Οἱ δρόμοι γειτονικοὶ και γνώριμοι κι' ὅμως ἀλαργινοὶ και ἀγνωστοὶ και στὸ ζύγωμα βουνο γιγάντιο. Ἐκανε ν' ἀνεβῆ μὰ μὴ ἐσώψυχη φωνὴ τοῦ πρόσταζε νὰ μένει κάτω, χαμηλά και μόνο νὰ πλάθει νὰ φαντάζεται τοῦ βράχου, τής κορφῆς τ' ἀνέβασμα και νὰ θαμιάζει, μόνο νὰ θαμιάζει.

Και μεθοῦσε νοερά, αἰσθητικὰ μεθοῦσε μὲ τὴν εὐωδιά τοῦ ρόδου π' ἄφησε νὰ κολήσεται ἡ ξανθιά ὄριοπρόσωπη παρθένα π' ἀγαποῦσε τοὺς ἀρχαίους ναοὺς.

Μέρες τὸ νοερὸ γιορταίσι στὸν γαρειμισμένο ναό. Ὅλα τὰ ἐρεΐπια ζωντανεμένα, μὰ σιγά-σιγά μέρη μὲ τὴν ἡμέρα νεκρονόντουσαν πάλιν, οἱ στητῆς κολόνες σωριαζόντουσαν, τὸ «ποίημα τής ἐντέλειας τὸ κλαίγανε τὰ ἐρεΐπια» ἴσαμε πὸς τὸ ρόδο μαδηθήκε ὀλίγετλα ἕνα μανιασμένο δειλινὸ και τ' άνθογυάλι ραίστηκε.

Κρύος, παγερὸς ἀγέρας, ὀρητικὸς βορρῆς πῆρε τὰ ροδοπέταλα και τᾶδωσε τροφή στὸ μαῦρο τὸ σιφούνι. Ἐπετάχτηκε, ἔτρεξε τρελλὰ πίσω ἀπὸ τ' άνθοπέταλα, μέσα στῆς ἀγάπης τὸ σιφούνι, παντοῦ: στὰ ἐρεΐπια, στὸν γαρειμισμένο ναό, στ' ἄλωνα τής ζωής: στὶς πυκνὲς δεντροστοιχίαι, στοὺς πράσινους κάμπους, κυνήγησε-κυνήγησε — μὰ τοῦ κάκου. Τὸ ρόδο, τὸ τριαντάφυλλο ξεφυλλίστηκε, σκορπίστηκε, χιῶθηκε, κ' ἡ ξανθιά παρθένα μὲ τὸν κόκκειο λαμπρὸ δὲν ξαναφάνηκε πιά στὰ συντρίμια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ...

✱

Τ' άνθοπέταλα τοῦ ρόδου ἐνσαρκωμένα. δεμένα σ' ὄνειρον ἰδανικὸ, παντοῦ τὰ ζήτησε. Στὴ ζωὴ και στ' ὄνειρο, στὴν ἀνεμοζάλη και στὴ γαληνιασμένη μοναξιά. Μὰ τίποτα-τίποτα. Πῆρε τὸ δρόμο και τὰ ζήτησε ἄλλου.

Μέσα σὲ ἄλλα ὠραία χαλάσματα, σὲ δωρικοὺς ρυθμοὺς, Ἰωνικὲς στητῆς κολόνες και σωριασμένες, σπασμένες μετώπες σὲ κυκλωπικὰ λιθάρια, μυκηναϊκὰ στηλώματα, στὸν ἥλιο και στὴ σκοτεινιά τής νύχτας ἀκόμα σὲ τῦμβους και πέτρινες ἀγορῆς και μέσα σὲ κυκλικὰ οὐρανόστεγα θεάτρα, σὲ θρυλικὲς νεκρὲς πολιτεῖες ζητοῦσε κι' ἀναζητοῦσε παντοῦ και πάντα τὴν ξανθιά παρθένα πὸς εἶχε τὸ τριαντάφυλλο χαμόγελο στὰ χεῖλια και τὴ φωτεινὴ ματιὰ μελαγχολικὰ ριγμένη στὰ κιονόκρανα συντρίμια.

Ἐάφνου, ἕνα δλόγλυκο, Μαρσιάτικο βράδυ — τυχαῖα σ' ἕνα κοσμικὸ, πολυθόρυβο ὀλόφωτο θέατρο ἀντίκρισε τ' άνθοπέταλα τοῦ ρόδου, τὴν ξανθιά κορασιά.

Ἔιτανε τὰ σκόρπια, χαμένα άνθοπέταλα τοῦ ρόδου πάλι φυλλιασμένα σὲ μὴ μεγάλη τὴν ἄλλη σὴν αἱματόβαφη ἀνεμώνη, πὸς τὴν εἶχε κερραμένη στὸ μεταξένιο ρουμπινὶ πουκαμισάκι τής ἡ ξανθιά κορασιά.

Τὶ περιέγραψεν, ἄλλοτινὴ πὸς εἶτανε τώρα! Δὲν κοιτοῦσε μελαγχολικὰ, σὴν πρῶτα τὰ συντρίμια τ' ἀρχαίου ναοῦ, μὰ φιλάρεσκα τὸ πλούσιο στήθος τής πὸς φώτιζε — σὰ φάρος πελαγίσιο πετροκίραβο — λαμπερά, ἡμερινὰ τὸ μεγάλο διαμάντι τής ὀλόχρυσης κερρατίας πὸς κράταγε τὴν κόκκινην, ἰδεατὴ ἀνεμώνη.

Τὴν κοιτάζε καλά, γιὰ πρώτη φορὰ καλά, κατὰματα, ὀλόκορμα. Γερμανίδα δειχόντανε. Ἐνθιά και ροδομάγουλη. Τὸ διαμάντι φώτιζε, σελάγιζε σὴν ἄστρο, μὰ τὰ μάτια τής λάμπανε πώτερο κι' ἀπὸ τὸ διαμάντι κι' ἀπ' τὸν Ἀδερρινὸν ἀκόμα. Γερμανίδα δειχόντανε, μὰ τὰ μάτια τής εἶτανε Ἑλληνικὰ κι' ὅσο κι' ἂν εἶτανε μακριὰ τής, ὅσο κι' ἂν τὰ σκεπάζανε τὰ χρυσομένα φασματῶν — ἔβλεπε, διαιστάνθηκε κ' εἶδε ἕνα ἀπαλόχρωμο κομμάτι διάφανον Ἀττικῶν οὐρανοῦ στὰ μάτια τής. Καὶ τὰ μάτια τής — οἱ τὰ μάτια τής πὸς ἐτίμονα τὸν κοιτάζανε — ἦλιο λαμπεροὶ τὸν κοιτάζανε, τὸν λούζανε σὲ νάματα θεῶν!

✱

Ἐπλά-επλά σὲ θεορεῖο εἶταν. Ἐπλά σὲ σὲ κορμὴ βουνοῦ κ' Ἐξείνη κίω στὴ ριζή, στὴν πλατεία κίτω. Μὰ δὲν ἔξερε πὸς και γιατί νῆμα πὸς σιγά-σιγά κατηφόριζε, κατέβαινε και πὸς Ἐξείνη γρήγορα-γρήγορα ἀνηφόριζε, ἀνέβαινε ἐπλά-ποῦ ἐπλά, σ' ἀπάτηρες κορφῆς πὸς τὰ χεῖρα τοῦ — τ' ἀνιμτορῆ τοῦ χεῖρα νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὴν ἀρκαλιώσουνε ποῦ-ποτέ! Καὶ κει ψηλά, πολὺ ψηλά, τὸ ρουμπινὶ πουκαμισάκι τής μὲ τὴν αἱματοστάλαξη ἀνεμώνη τοῦ φανήσανε ἔαφνου ἐνομένα σὴν ἥλιος κόκκινος, πυρφόρος ἥλιος πὸς τὸν ζέστανε, τὸν θερμανε και τὸν κοιτοῦσε, ἐτίμονα τὸν κοιτοῦσε σὰ μεγάλο, κόκκινο, θολωμένο Κέκλωπα μὰ μὰ κ' ὀλόγλυκο μελωμένο ἀπὸ ἀγάπης ἀστροφῶς...

Ἑλληνικοὺς σκοποὺς ἐπαίξε ἡ ὀρχήστρα — δημιουργίαι, γιοφύρια θεμέλιωνε...

Στὸ θέατρο τής ζωής ἡ ὀρχήστρα σὴν τριαντάφυλλο πᾶθος ἐπαίξε και στὴν καρδιά τοῦ μεγάλου, δυνατῆ ζωοδότρα ἡ ἀγάπη τρεφότανε γιὰ τὴν ξανθιά παρθένα π' ἀντίκρισε κάπου δειλινὸ καθισμένη σὲ σπόνδυλον ἀρχαϊκῆς κολόνας.

Και τὴν κοιτοῦσε και λυπότανε τώρα, λυπότανε γιατί ἄλλαξε τὸ σεμνὸ ρὸς τριαντάφυλλο μὲ τὴν κόκκινη χτυπητὴ ἀνεμώνη. Λυπότανε μὰ λίγο-λίγο ἔβλεπε κ' εἶδε τὸ κόσμικο, ξύλινο θέατρο νὰ θαμπώνει, νὰ σβύνουνται τὰ ἠλεκτρικὰ κ' οἱ πολυέλειοι, νὰ χάνεται, και νὰ γίνεται σιγά σιγά μαρμάρινο, πλατύστερο, οὐρανόστεγο ἀρχαῖο θέατρο και τὴν ξανθιά παρθένα γυρ-

μύνη να διαβάσει τις μισόσβυστες επιγραφές, στις μαρμαρένιες και σά χουσοκαφειές πολυθρόνες.

*.

Κοντά τη χαρραγή, σάν τέλεισε ή παρίστασι κ' Έκεινος περίμενε — περίμενε άκουμπισμένος στο πρασινοβαμένο, σβυστό φανάρι τής δημοσιάς, — ένας άγέρας, ένας βορριάς, ένα μαύρο λουστραρισμένο αυτοκίνητο πήρε μακριά του — πολύ μακριά την κόκκινη άνεμόνα, την ξινοθιά κορασιά.

Έτρεξε ξοπίσω, κινήγησε, λαχάνιασε, λίγυσε στο μανιασμένο δρόμο μ' α' αυτοκίνητο πάντα έτρεξε, έφρευε κ' Έκεινος έμενε ξοπίσω μόνος, μονάχος.

Μέρες πρωινά κ' άπομειήμερα ένα αυτοκίνητο κυνηγούσε. Παντοΰ σέ κάθε βήμα του, αντίκριζε καφετιά, σταχτιά, κιτρινοβαμένα αυτοκίνητα να τρέχουνε τρελλά μέσα σέ σύγνεφα σκόνης, να τρέχουνε γρήγορα σάν άγέρας, σά σπάθα, σά βέλος. Μιά ξώφρενη σειρήνα στρίγγλιζε πάντα προστάζοντάς τον ν' άνοίγει τ' όδριο.

Τις νύχτες πάλι, τις μαύρες νύχτες κοιτούσαν, έπιμονα κοιτούσε τούς μεγάλους φακούς που φωτίζανε σάν τ' άμια της Μοίρας κ' άκόμα πίσω, πλάι στο κόκκινο φανάρι να δει τόν αριθμό ποίχε τ' οχιμένο αυτοκίνητο τής ξινοθιάς ώραϊολάτρισσας παρθένας.

Μιά μέρα αντίκρισε έσπ' τ' οχιμένο αυτοκίνητο κ' έδιάβασε τόν ίδιον αριθμό. Έτρεξε σ' ένα γαλαζοπλήθρο σ' έν' αυτοκίνητο και φώναξε τ' οχι σωφ'έρ να τρέξει, να σπάσει τ' οχι, μ'ά να φτάσει — να φτάσει. Σαγ'ής: π'ανάμιατα! Ταυτοκίνητό του είτανε μικρό κ' άδύναμο κ' έξέϊνο μεγάλο, δυνατό — μαύρο άνεπίβατο, βιαβιάτο — έτρεξε, χινότανε πέρα, μακριά. Τόχισε πάλι και μαζί με τ' αυτοκίνητο και την ξινοθιά κορασιά ποίχε τόν Άττικό ούρανο σ'ά μάτια, σ'ά μάγουλα τ' οχι χρώμα τής κόκκινης άνεμόνας και σ'ήν ψυχή της τ' οχι συντρίμματα άρχαίων ναών!

◊

Π'όσο καιρός άπό τότε. Αυτοκίνητα σταχτιά, μαύρα, καφετιά, κιτρινοβαμένα, μικρά, μεγάλα σ'ις δημοσιές, σ'ά δημοτικά δρομάρια τρέχουνε. Κούρουνε σ'ό δρόμο τής ζωής του αίτουνα. Κανένα όμως δέν τόν σιματίζει πιά. Κανένα κανένα.

... Συντρίμμα τ' οχι μαύρο αυτοκίνητο, άδειανό τ' άντίκρισε ένα βροχερό άπομειήμερο σέ γιοφύρι, μονόπαντα γεμισμένο σ'ά σιδερένια κάγκελα, με τις κόκκινες σαρματέλλες ξεφουόσκωτες, πεταμένες έξω απ' τις άμφελοπες, με σβυσμένα τ' οχι φανάρια, σπασμένους τούς φανούς και με την κουκούλα κομματια, κομματιάκια σκισμένη να την άνεμίζει, να τή δέσνει τ' άνεμόβροχο...

Αυτήθησε, πόνεσε για τ' οχι χαλασμό. Είχε συνειθίσει, τ' άρεσε να τρέχει πίσω απ' τ' οχι μαύρο αυτοκίνητο κ' άς μ'ήν τ' οχι τ' οχι ποτέ, άγαπούσε να κινήγει την άγρολιόμνα πεταλοΰδα κ' άς μ'ήν αίστανότανε τ' οχι χουΰδι τ' οχι φιερών της ποτέ σ'ά δάχτυλά του. Τώρα τ' οχι καθετί συντρίμμα, χαλασιός. «Νά! ή μοίρα τ' οχι

πανώριων!...», ψιθύρισε θυμιάμενος τ' οχι λόγια τ' οχι ποιητή.

Πόνεσε, λυπήθησε, δάκρυσε ή βροχή στάλαζε σ'ήν ψυχή του κ' έλλαγε, έλλαγε γοερά κ' όμως δέν έβλησε να νοιώσει τ' οχι καθετί πινγμένο αίτου απ' τ' οχι νύχια τ' άγριμοΰ.

Μέ βουρκομένα τ' οχι μάτια, με την ψυχή όνειροπετούσα φαντάστηκε κ' είδε πάλι γερό, άκέραιο τ' οχι μαύρο αυτοκίνητο να σφυρίζει τρελλά με την κυματιστή σειρήνα του, να τρέχει, να φεύγει, να χάνεται σέ μολυβιά σύγνεφα κορηναχτού παίρνοντας πάντα μαζί του ζωντανή την ξινοθιά παρθένα ποΰχε τόν Άττικό ούρανο σ'ά μάτια, σ'ά μάγουλα τ' οχι χρώμα τής κόκκινης άνεμόνας και σ'ήν ψυχή της τ' οχι συντρίμματα άρχαίων ναών.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ

Τ' οχι σπιτάκι τής Κυρά-Άγαθής βρισκονταν πλάι-πλάι σ'όδο παπ' και δέν είταν τ' οχι σπιτάκι αυτό παρ' όλο ρεποθέμελες καμκοβλες που σέ κάθε δυνατόν λέρα νόμιζες πως ή άρχαϊστών σ'ή γή, που τ' οχι νταράνι τ' οχι τ' οχι καλκίμια, έταζε σέ κάθε τ' οχι θεού βροχοΰλα.

Τότε ή Κυρά-Άγαθή, Άγαθή όνομα και πράμα — δέν μπόρασε να μη βλαστημήσει την τύχη της. Τ' οχι τής έφταγε τ' οχι κάτω-άνω για να παιδεύεται έτσι: Αύτη έσο θυμάνταν τόν έαυτό της κακό σέ κανένα δέν έκανε — έηλαλή κανένα κακό μεγάλο, γιατί τ' οχι μικρά έλ άνθρωποι είμχστε και γίνονται χωρίς να τ' οχι νοιώσωμε. Μ' αυτό πάλι, τ' οχι συχωράει ό θεός με προσευχές, με νηστείες, με άμέτρητες μετάνοιες μπρός σ'ά είκονίματα, με τ' άναμμα κανενός κεριοΰ, άπό την πεντάρα που άπόμνε. Έκεινή, τ' οχι τ' οχι έκανε να οικονομίσει την πεντάρα κάποιον πρωί ή άμενε χωρίς τ' οχι καλαστό της, κάποιον βράδυ ή άσβυσε τ' οχι αλειματοκέρι χωρίς-νωρίς για να περισσέψη και για την άλλη ραδού.

Είταν φτωχή, φτωχή σ'ά αλήθεια. Απ' τ' οχι τ' οχι χρόνια μαινεμένη, χήρα, έπρεπε να ξενοδουλεύη τ' οχι να κανε ή άταν θέλατε χίλιες φορές πιο καλά αν είχε να τ' οχι τ' οχι δικές της έληές και να τ' οχι τ' οχι δικό της άμπελό μ'ά όμως και κανένα π'άν έπρεπε τ' οχι τ' οχι με τ' οχι μεροδοΰλι. Θεός σ'χωρ'έσ τόν άντρα της που την κατάντησ' έτσι.

Ύστερα είχε και τ' οχι άνηψιό της — που ή άδερφή της πειθαίνοντας — άτυχη και κείνη — τής άφισε για κληρονομιά. Άρχισε λοιπόν τ' οχι δουλειά ή Άγαθή και ποτέ δέν έμενε με σταυρωμένα χέρια ποτέ σ'όν τ' οχι τ' οχι, ποτέ σ'ά σ'όκα, τ' οχι σ'ις έληές, άποκεί σ'ό λητρουσιό κ' ένα σωρό άλλα, με όσο και να τ' οχι, πάντα μεροδοΰλι, μεροφάγι. Τίποτε δέν έμενε για να μη σ'ήν

μπάντα. Τὸ παιδί εἶχε ἔξοδα πολλά, παπούτσια, ροῦχα, βιβλία, καὶ κάπου-κάπου καὶ κανένα ζαχαχαρωτό. Ἐκείνη Κυριακὴ ὕστερ' ἀπ' τὴν ἀπόλυση τῆς Ἐκκλησίας μπορούσε νὰ μὴ τοῦ δώσῃ μιὰ δεκάρα γιὰ νὰ πάρῃ ἀπ' τὸ στραγαλατζή τὸ ζαχαρένιο κοκκοράκι ποὺ καμάρωνε βαλμένο στὸ λεπτότατο καλάμι! ἤθελεν ὅλα τὰ καλά του ὁ μικρὸς κι ἡ Ἀγαθὴ δὲν τοῦ χαλνοῦσε χαιτήρι. Καμμιά φορά, ὁ γείτονας τῆς ὁ Παπαφώτης τὴ μάλωνε γιὰ τὴν ἀδυναμία τῆς αὐτῆ! δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν κακομαθαίνῃ ἔτσι! θάταν καλύτερο ἂν ἔβαζε κάτι στὴν μπάντα—δὲν ξέρει ποτὲ κανεὶς πῶς ἔρχονται τὰ πράματα! γηρατειά, ἀναποδιές, καμμιά ἀρρώστεια, καὶ νά, ἡ στενοχώρια πλάκωσε. Μὰ ἡ Ἀγαθὴ δὲν τᾶκουγε αὐτά. Τὸ παιδί—καθὼς ἔλεγε τὸν ἀνηψιό τῆς— θὰ πάσιζε γι' αὐτὴν σὰ θάρχονταν οἱ κακοὶ καιροὶ π' ὁ θεὸς νὰ τοὺς βραστάῃ μακρὰ.

Ἔτσι τὰ πράματα τράβηξαν τὸ δρόμο τους χωρὶς οἱ κακοὶ καιροὶ ποὺ προφήτεψε ὁ Παπαφώτης νάχουν ἀκόμα ἔρθῃ. Κ' ὕστερα μιὰ κι' ἀφοῦ ἤξερε νὰ δίνῃ τέτοιες συμβουλές γιατί δὲν κοίταζε καὶ τὰ δικὰ του γηρατειά; Ναὶ μὲν ἡ ἐνορία του εἶταν μικρὴ καὶ ἡ φαρμακία του μεγάλη, μὰ τελοσπάντων κάτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Νὰ κοιτάξῃ νὰ πάῃ παπᾶς στὸν Ἅϊ Νικόλα, τὴν ἄμορφη ἐκκλησιὰ ποὺ θάχε τοῦ κόσμου τὸν παρᾶ, τίς λειτουργιὰς, τὸ λάδι! τῆθελε κ' ἔμενε σὲ κείνο τὸ ρημοκκλησιᾷ; Πόσες φορές δὲν τοῦ τόπε ἡ Ἀγαθὴ, μὰ ὁ παπᾶς κούνοῦσε τὸ κεφάλι. Καλύτερα νὰ πέθαινε στὴν ψάθα παρὰ νὰ παράταγε τὴ Χάρη Τῆς. Ἐκεῖ πρωτομπήκε παπαδόπουλο, βασιτώντας τὴ λαμπάδα στὸν παπᾶ σὰ βγαλτὸς στὴν Ὁραία Πύλη διάβαζε τὸ εὐαγγέλιο. Σαυτὴν πρωτόγινε ἀναγνώστης διαβάζοντας μὲ δυνατὴ φωνὴ κάθε Κυριακὴ τὸν Ἀπόστολο καὶ τὸν ἐξάψαλμο στὸν Ἑσπερινό, σαυτὴν πρωτολειτούργησε γιὰ παπᾶς. Πῶς λοιπὸν νὰ τὴν ἀφήσῃ; ὅλη του ἡ ζωὴ εἶτανε κεῖ μέσα καὶ τοῦ φαίνονταν πῶς λειτουργώντας σάλλη ἐκκλησιὰ τὴ στιγμή ποὺ θεοφοβούμενα θὰ χαιρέταγε τὴ μητέρα τοῦ θεοῦ μὲ τὸ «Χαίρε κεχαριτωμένη», ἡ θεοτόκος μυρίζοντας τὸ κρῖνο θὰ τοῦλεγε μὲ μιὰ τῆς ματιά:

— Δὲ μὲ πονᾶς, ἀφήσες τὸ φτωχὸ μου ἐκκλησιάκι γιὰ τὰ λεπτά!—καὶ στὴ σκέψη αὐτὴ ὁ Παπαφώτης ἀνατρίχιαζε ἔλος κι' ἀνατριχιάζοντας ἀπαντοῦσε στίς συμβουλές τῆς Ἀγαθῆς «οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ Μαρμῶνᾳ». Ἔτσι ἔμενε πάντα πιστὸς δοῦλος στὴ Χάρη Τῆς καὶ φτωχός, πολὺ φτωχός.

Πῶς τὸν λυπόταν ἡ Ἀγαθὴ! Ἀπὸ τὸ παραθυράκι τῆς ἔβλεπε κάθε μέρα, μὲ τί οικονομία μοίραζε τὸ κρῖνο ψωμί καὶ μὲ τί λήμα ἐπρωγῶν τὰ παιδιὰ. Δόξα τῷ θεῷ τὸ παιδί τῆς εἶταν χορτάτο, γι' αὐτὸ μάλωνε ἔτσι γλήγορα καὶ γίνονταν χεροδύναμο ποὺ νὰ μὴν τοῦ παραθαίνῃ ἄλλο. Ὅλα τὰ συνομήλικά του τᾶκνε καλὰ σὰν ἤθελε νὰ πλεῖσουν μαζὶ του, τόσο ποὺ κατήγγησε πιά ὁ νταῆς τοῦ χωριοῦ. Τὰ γράμματα, καθὼς ἔλεγε, τᾶχε ὅλα ξεσκολίσει καὶ γύρευε σὰ μεγάλωσε μιὰ τέχνη. Μὰ καμμιά δὲν τοῦ φαίνονταν

γιὰ δαῦτον καλή. Ἔτσι γύριζε ἀπὸ σοκάκι σὲ σοκάκι καὶ ἀπὸ καπηλιὸ σὲ καπηλιὸ ὡς ποὺ μιὰ μέρα εἶπε τῆς θειᾶς του πῶς θὰ πάῃ στὴν Ἀμερικὴ. Τότε τρεμούλιασε γιὰ πρώτη φορὰ ἡ ψυχὴ τῆς Ἀγαθῆς. Τί ἀνάστανε λοιπὸν τόσον καιρὸ; ποῖον θὰ καμάρωνε τώρα; τὸ παιδί τῆς θάρεγε μακρὰ καὶ θάπομενε ἔρημ δουλεύοντας μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς. Κι' ὡς πότε θὰ τόκανε κι' αὐτό; δὲν εἶταν πιά σὰν καὶ πρῶτα ἡ καλύτερη δουλεύτρα ποὺ τὴν ἤθελε καθέννας τὰ μάτια εἶχαν ἀρχίσει νὰ θελώνουν, τὰ χέρια τᾶκούραστα νὰ κρέμονται κάπου καὶ ποῦ ἀποκαμωμένα καὶ τὰ πόδια τὰ γλήγορα ποὺ δὲ στέκονταν σιγμὴ ἀρχισαν καὶ κείνα νὰ σέρνωνται.

Τότε τρεμούλιασε ξανά ἡ ψυχὴ τῆς Ἀγαθῆς. Γιατί νὰ μὴν καθήσῃ τὸ παιδί στὸν τόκο του νάχῃ κι' αὐτὴ ἐν' ἀποκοῦμπι στὰ γηρατειά τῆς; Μὰ τοῦ κάκου κείνος δὲν ἄκουε τίποτε, ἤθελε νὰ φύγῃ, νὰ πάῃ στὴν Ἀμερικὴ κ' ἡ Ἀγαθὴ ἄρχισε πιά νὰ τὸν ἐτοιμάξῃ κλαίοντας κρυφά, κρυφά γιατί ἂν τόκανε στὰ φανερά τᾶνηψιδάκι θὰ τὴν ἔλεγε γρουσοῦζα. Μὰ ἤθελε πολλές ἐτοιμασίες! τίποτε δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ λείψῃ μιὰ καὶ θὰ πήγαινε τόσο μακρὰ. Ἔτσι ζήτησε ἀπὸ μ.ρουστὰ κάμποσα μεροδούλια, καὶ τὸ πρᾶμα οἰκουμένη-θηκε! στὸ τέλος μάλιστα κλείνοντας καλὰ-καλὰ τὸ μπαουλάκι—λείψανε τῆς προίκας τῆς— τοῦδαλε μέσα κᾶνα δυὸ τσαπέλλες, σύκα μὲ λίγη ξερὴ σταφίδα γιὰ νὰ τρώῃ στὸ ταξίδι νὰ θυμάται τὸ χωριό. Ὁ Παπαφώτης τὴ βοήθαε, κουνώντας τὸ κεφάλι, σάλλη αὐτὴ τὴν ἐτοιμασία καὶ τὴν ἡμέρα ποὺ τὸν ξεπροδεδύσαν, θάταν στὰ ἔδρα τοῦ Σεπτέμβρη, τῆς ὑποσκέθηκε νὰ διαβάσῃ μιὰ παράκληση στὴ Χάρη τῆς γιὰ νὰ τὸν φυλάξῃ στὸ ταξίδι. Τότε ἡ Ἀγαθὴ ἔψαξε στὴν τσέπη τῆς εἶχε ἀκόμα ἴσαμε τρεῖς δεκάρες μέσα! μαυτὲς ἀγόρασε λάδι γιὰ τὰ καντήλια τοῦ ῥημοκκλησιοῦ καὶ πήγε νὰ τανάψῃ τὴν ὥρα ποὺ ὁ Παπαφώτης μπρὸς στὸ ψαλτήρι διάβαζε κιόλας μ' ἀδύνατη φωνὴ τὴν παράκληση. Γονατιστὴ καὶ μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο χάμω τὴν ἄκουε ἡ φτωχὴ μὴ ἔχοντας ἀπὸ τὸν πόνο λέξῃ δική τῆς νὰ πῇ. Κάπου καὶ ποῦ ἔκανε τὸ σταυρὸ τῆς ἀνασηκώνοντας μὲ μιὰ βαθεῖα ἀνάσσα ὡς τὴ μέση, τὸ κορμί γιὰ νὰ κοιτάξῃ κατὰ πάνω.

Τὰ καντηλάκια ἔκαιαν ἴσους κ' ἡ λάμψη τους, φτάνοντας ὡς τὸ εἰκονοστάσι, φώτιζε τὸν καλὸ βωμό ποὺ μὲ τὴ γλυκεῖα ματιὰ του, μάζευε γύρω του τὰ χαμένα ἀρνιά. Ἐξῶ εἶχε κιόλας σκατενιάσει μὰ ὁ παπᾶς ἤξερε ἀπ' ἔξω ὅλα τὰ τραπάρια καὶ δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ περισσότερο φῶς! ἔσο γιὰ τὰ δάκρυα τῆς Ἀγαθῆς π' ἀργοκυλοῦσαν τᾶβλεπε. Αὐτὴ ποὺ δέχτηκε τὸ «πλήρωμα τοῦ παντός» ἄκουε τοὺς λυγμούς τῆς π' ἀνατάραξαν τὴν ἐκκλησιὰ. Κι' ἀνταρισμένος γύριζε ὁ παπᾶς καὶ τὴν ἔβλεπε μεπερδεύοντας κᾶνα δυὸ φορές τὰ λόγια του, λέγοντας ποῦ καὶ ποῦ τὰ ἴδια. Ἡ γλώσσα του γύρευε τώρα κάτι ἄλλο νὰ πῇ, γύρευε νὰ σιωπήσῃ δίνοντας στὴν ψυχὴ τὸ λόγο.

Τότε χωρὶς νὰ τὸ νοιώσῃ, χωρὶς λυγμὸ κανένα κά-

ποια σταγόνα πόνου κύλησε απ' το μάτι του, ή φωνή του εσθύστη κι' άκουμισμένος καθώς ήταν στο στασίδι, άφησε το κεφάλι και τὰ χέρια του νὰ κρέμονται.

Κείνο το βράδυ, στο φύσημα τ' αέρα, τὰ δέντρα έρριξαν σωρό τὰ κιτρινασμένα τους φύλλα, κάποιος άργοπορημένος διαβάτης περνώντας τὰ πατούσε κ' έσερνε καμαρωτή ή μάταια πυγαλαμπίδα τή λάμψη της άπάνωθε τους. Τήν πυγαλαμπίδα τήν άπάντησαν στο δρόμο ή 'Αγαθή κι' ό παπās σάν τελιώνοντας τή βουδή παράκλησή τους γύριζαν άμλιητοι στο φτωχικό τους. Μα δε στάθηκαν νὰ τή δοϋν. Τὰ μάτια τους είντουσαν άκόμη θολά κ' ή ψυχή τους σκεπασμένη μ' έλα τὰ κίτρινα φύλλα τοϋ φθινόπωρου. Φτάνοντας σπίτι τους καληνυχτίστηκαν σιγανά και σπρώχοντας καθένας άδύνατα τή σαρακωμένη του πόρτα μπήκαν μέσα.

Έξω ή πυγλαμπίδα έσερνε άκόμη καμαρωτά τή λάμψη της.

Τὰ πεσμένα φύλλα πώς τὰ ζήλευε ή 'Αγαθή; ούτ ή κείνο το βράδυ κάθονταν κατασκότεινα στο φτωχικό της γιατί όι τρεις μεινεμένες δεκάρες είχαν λάδι άγοραστεί, το ξυγκοκέρι εΐταν σωμένο, και το καντηλι της Παναγίας στο ραφάκι σβυστό. "Ω! αυτό γίνονταν για πρώτη φορά! μα και ποτε άλλοτε έλειψε το παιδί; "Ας πήγαιναν τουλάχιστον δλα χαλάλι, ας λάβαινε ένα γράμμα του πώς έφτασε με το καλό και στα ξένα κι' αυτό. "Ε! γι' αυτήν εΐταν ή Μεγαλόχαρη. Πόσες φορές δεν έκανε αυτές τις κουβέντες με τον Παπαφώτη πουΐταν τόσο γλυκομίλητος ξέροντας μ' ένα του λόγου νὰ στυλώση κάθε γυρμένη ψυχή. "Έτσι ξεγγιέται: πώς κι' αυτός βαστούσε έτσι ορθοσύλωτη τή δική του. Και τήν ώρα που ή 'Αγαθή έπεφτε στο όλοσκοτεινα νὰ κοιμηθ ή με τή σκέψη πάντα στον ξενιτεμένο, εκείνος έλεγε το τελευταίο «'Αμήν» στο 'Απόδειπνο που διάβασε νηστικός. "Υστερα άκουμπώντας για μι άστιγη κουρασμένο το κεφάλι στο χέρι άκουσε πώς έξω έπεφταν σωρό, σωρό τὰ φύλλα τοϋ φθινόπωρου. Νά μπορούσε νὰ κρεμάση κι' αυτά στο κλωνί τους! μα που πιο άδύνατα απ' τις ανθρώπινες ψυχές ανατρίχιαζαν στο πρώτο πέραςμα τοϋ σύννεφου, πέφταν στο άγγισμα κάθε πνοής. Κι' ό Παπαφώτης έκανε με πόνο το σταυρό του για δαϋτα.

"Α! είχε πονέσει σήμερα πολύ. Η έγκατάλειψη της φτωχιάς, ή παράκληση στην Παναγιά, τὰ φύλλα πουπεφταν και ποιός ξέρει τι θα ξεμέρωνε αύριο και τήν άλλη μέρα άνοιγοντας τήν πόρτα του μαζί με τὰ σύννεφα και τὰ πεσμένα φύλλα, ειδη τήν 'Αγαθή νὰ πλένη στην αύλή της ένα μικρό τσουκαλάκι για νὰ βράση και μέσα δυο τρία χερταράκια. Σάν άκουσε κείνη το βήξιμο τοϋ παπās, σήκωσε το κεφάλι απ' τή δουλειά της, μα πριν άκόμη τον καλημερήση, καθώς ό ένας κοίταζε κατάματα τον άλλον, ή χτεσινή βουδή παρακλήση πέρασε δλη από μπρός τους. Τότε σά νὰ μην ήθελαν νὰ ταραξουν κάτι άγιο πουχαν μέσα τους φυλαμένο, χαιρετίστηκαν διο μπορούσαν πιο σιγανά

κι' από κείνη τήν ώρα ό ένας πόνεσε τον άλλον πιο πολύ. "Έτσι έγιναν άληθινοι σύντροφοι, και σύντροφο και συντρόφισσα τήν έλεγε ό παπās σάν κ' οι δυο γυρισμένοι απ' τις δουλειές τους κάθονταν εκείνος στην καρέκλα που τρίκλιζε, αυτή σε μι άάσσα τοϋ πετρελαίου. Κι' άρχιζε πιο ή κουβέντα, ό ένας έπαρηγόραε τον άλλον.

Το παιδί, ύστερα από κανά δυο γράμματα δεν ξανάγραφε πια ρώτα, ξαναρώτα ή 'Αγαθή τον ταχυδρόμο, μα τίποτε περίμενε, περίμενε άδιάκοπα, τοϋ κάκου σιγά, σιγά έχασε κάθε έλπίδα και δεν πρόσμενε τίποτε πια. Μονάχα τήν ώρα που της έρχονταν στο νοϋ, δλη της ή δοσμένη άγάπη και έννοια, έτρεχε φοβισμένη στον παπās. Εκείνος τήν περίμενε καθισμένος κοντά στο μαγκάλι, μα το κρύο εΐταν δυνατό, τὰ κάρβουνα λίγα κι' ό γέρος κρύωνε.

Τρέμοντας έκανε νὰ ρίξη άπάνω του τον μποξά μα κι' αυτός είχε πολύ δουλέψει κ' εΐταν κουρασμένος πια. "Έτσι δε βοήθαε πολύ τον Παπαφώτη που τυλίγονταν και ξανατυλίγονταν σε δαϋτον γελώντας με τις τρώπες του. Μα της 'Αγαθής ραγίζονταν ή καρδιά! αν πήγαινε στον 'Αν-Νικόλα, δε θα τὰ τραβούσε πώς ήθελε νὰ μπορούσε αυτή τουλάχιστο νὰ του πάρη έναν καινούγιο. Μα που λεπτά! "Αν εΐταν δυνατό, πεντάρα τήν πεντάρα θα τὰ μάζωνε για νὰ τον άγοράση στο καλοκαιρινό πανηγύρι! δεν πειράζει! ας τον έδαζε και τοϋ χρόνου. Και κάθε φορά που τον έβλεπε νὰ γυρίξη σπίτι του με το ξεροβόρι τυλιγμένος στο κουρέλι αυτό, ή ίδια σκέψη της βασάνιζε το νοϋ! μα πεντάρα δεν ειχε άκόμη καμιά βάλει στη μπάντα. Κι' όμως κάτι έπρεπε νὰ γίνει άργά ή γλήγγαρα, ό μποξάς ν' άγοραστή, γιατί έξω από τ' άλλα οι συχωρισνοι άρχισαν νὰ τον πειράζουν κιόλας. Κι' ενώ ό παπās χαμογελοϋσε λυπημένα, ή 'Αγαθή έχυνε άκόμα κάποιο μεινεμένο της δάκρυ.

Δεν ειχε τίποτε άλλο νὰ σκεφτ ή από τήν άγορά τοϋ μποξά. Αυτό τουλάχιστο δε θα πήγαινε τοϋ κάκου! ό σύντροφός της ό Παπαφώτης πουξερε νὰ κάνη κάθε του λόγο βάλσαμο δε θα κρύωνε πια το χειμώνα. Και τότε καθισμένοι κοντά στο μαγκάλι θα τάλεγαν πιο ήσυχοι. Τότε θα τον έδαζε νὰ της ξεγγιήση γιατί ό Πέτρος έξω απ' τήν αύλή τοϋ άρχιερέως άρνήθηκε τρεις φορές το Χριστό.

"Α! Εκείνη ή ήμέρα θάταν πάλι μι άπαλόχρωμη άχτίνα στη ζωή της. Και τήν όνειρεύονταν, και σάν όνειρο που τήν ειχε κάνει, ή ήμέρα άργειε νὰ σιμώση! μονάχα ή ζωή της που περίμενε όλοένα τήν άπαλόχρωμη άχτίνα σίμωνε σιγά σιγά στο ξεόγαλμα τοϋ χειμώνα της.

"Ένα γελοόμενο πρωί ό Παπαφώτης άνοιγοντας τήν πόρτα του, δεν ειδη τήν 'Αγαθή νὰ θράξη σάν πάντα τὰ λάχανά της στο τσουκαλάκι! της φώναξε ξαφνιασμένος μα άπόκριση καμιά. Τότε σπρώχοντας τήν παρακείμενη πόρτα τοϋ φτωχικού της μπήκε στη μι άπ' τις ρεποθήμελες καμαρούλες. Η 'Αγαθή

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : στο «ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»

Ὁδὸς Ἀκαδημίας 40

Συντηρομένη χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ κίосκια καὶ πουλιέται 40 λεπτά τὸ φύλλο.

Ἀπὸ σήμερον ὁ «Νουμάς» θὰ βγαίνει μὲ 16 δεκάξην σελίδες καὶ θὰ πουλιέται λεπτὰ ΣΑΡΑΝΤΑ τὸ κάθε φύλλο στὸ Ἀκαδημαϊκὸ βιβλιοπωλεῖο (ὁδὸς Ἀκαδημίας 40) καὶ σ' ὅλα τὰ κίосκια.

εἶταν ξαπλωμένη στὸ στρώμα καὶ μὲ ἀπαλόχρωμη γλυκύτατη ἀχτίνα γλυστρῶντας ἀπ' τὴ μισανουγμένη πόρτα ἔπεφτε στὸ πρόσωπό της. Μὰ τί νὰ τὴν κάνη; Δὲν τὴν ἐνοιωθε πιά.

Τὸν ἄλλο χειμῶνα στὸ πρῶτο κρῦς ὁ Παπαφώτης πηγαίνοντας πρωί-πρωί στὴν ἐκκλησιαστικὴ τυλίχτηκε σ' ἓνα καινούργιο μποξά. Ὅσοι τὸν ἐδλεπαν στὸ δρόμο κάτι ψιθύριζαν μεταξὺ τους, καὶ καίτοι ἀντὶ τὸν καμαρώνη σὰν καινούριος ποῦταν, τοῦρριχνε κάπου κάπου μὲ ματιὰ πονεμένη χαϊδεύοντάς τον ἀπαλά. Εἶταν τὸ δῶρο τῆς γειτόνισσας ποῦ πρὶν πεθάνῃ εἶχε γράψει μὲ τὸ χέρι τοῦ συμβολαιογράφου. — «Τὸ σεντοκι μου, τὸ καντηλέρι μου, τὸ στρώμα μου καὶ ὅτι ἄλλο βρεθῆ στὸ φτωχικό μου, νὰ πουληθῆ γιὰ ν' ἀγοράσῃ ὁ Παπαφώτης ἓνα καινούργιο μποξά.»

ΜΗΤΕΡ ΠΕΡΡΩΤΗ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν λίγα λόγια σὲ τούτη δὴ τὴ στήλη, γιατί περισσότερο δὲν τῆς ἀξίζουν: «Βρουκιλάνιασε λοιπόν, ποῦ λέτ' ἀδέφφια, ἢ μακάρια ἐποχὴ τοῦ ἀειμνήστου Δελγηγιάννη, γαρνιρισμένη καὶ μὲ λίγη τρομοκρατία. Σανίδα καὶ κουμπούρα. Ἡ Ἑλλάδα ἐσωτερικῶς γύρισε πενήντα χρόνια πίσω. Ἐξωτερικῶς—0000, καὶ ἔχει ὁ Θεός!

—Συσταίνουμε τὴν «Ἀλήθεια» τοῦ κ. Α. Τσουκαλά. Ἡ Ἀλήθεια ὄνομα καὶ πράγμα. Ἡ προμῆθεια τοῦ σίτου, τὸ ζήτημα τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα, ξετάζονται μὲ παληκαριά καὶ μὲ εἰλικρίνεια. Κρίμα μοναχὰ ποῦ ἡ «Ἀλήθεια» δὲν ἀκολουθεῖ καὶ τὴ γλωσσικὴ ἀλήθεια; γιὰ νὰ τὴν καταλαβαίνει καὶ ὁ κόσμος.

—Τὸ Μαργαρίτη τῆς κ. Ἰουλίτας Περασάκη, θὰ τυπωθεῖ στὸ ἐρχόμενο φύλλο.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΙΚΟΣ ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ

Πρὸς τὸν κ. Δ. Π. Ταγκόπουλο, ἐκδότη τοῦ «Νουμά».

«Δυνάμει τοῦ περὶ τύπου Νόμου» καὶ δίχως ψευτοτάκτ (τὸ «τάκτ» παρακαλῶ νὰ κρατηθῆ γιὰ τὸν ἐντιμο κ. Γρ. Ξενόπουλο καὶ τοὺς ὁμοίους του), ἀπαιτῶ νὰ δηλωθῆ:

α) Πὼς εἶναι ψέμα πὼς ἔγραψα ποτὲ κριτικὴν στὸ «Νουμά» γιὰ ἔργο τοῦ κ. Ξ.(1)

β) Γράφει ψέμα ὁ κ. Ξ. γράφοντάς πὼς: «δὲν ἀσχο-λήθηκα καθόλου μὲ τὴ σοφολογιότητά μου».(2)

γ) Ψέμα ἐπίσης πὼς ἐγὼ «τὸν ἀναγνώρισα γιὰ κορυφὴν στὴν τέχνη του», καὶ τὸν προομιλῶ νὰ τὸ δεῖξῃ φανερὰ ποῦ τὸ ἔχω γραμμένο. Ἐξὸν ἂν πῆρε σὰ σοβαρὰ ἓνα κοπιμένο ἰδιωτικὸ γραμμένο κοροϊδευτικὰ στὴν ἀρχαία, ἢ τὸ ἀντολιβάνισμα ποῦ τρίβοντάς του στὴ μούρη τὸ ξανάγραψα κάποτε ποῦ βγήκε, κακόπιστα πάντα, νὰ χριῖξῃ μαλλιαροὺς καὶ μὴ μαλλιαροὺς ἀνάλογα μὲ τὸ συμφεροντάκι του(3).

δ) Ὡ κακοπιστία! Ξενόπουλος (4) τὸνομά σου! Βρίξει κίολα κακόπιστους τοὺς ἄλλους ὁ ἐντιμότητος, ἐνῷ ἔχει δηλώσει μὲ τὴν ὑπογραφή του πὼς ὅτι «ἄρθρο» παρὰ ἔργο δημιουργικὸ (5) θὰ τύπωνε στὴ γλώσσα τοῦ Μιστριώτη, φτάνει νὰ τὸν πλερώνανε. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πῆ πὼς τὰ βιβλία τὰ μεταφρασμένα στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Μαρασλῆ, ἂν εἶναι μεταφρασμένα ὅπως πρέπει, δὲ θάκανε γιὰ τὴ φιλολογικὴ μας τὴ γλώσσα χίλιες φορὲς δημιουργικώτερα παρὰ τὰ «φτωχὰ» (8) καὶ σὰν κακομεταφρασμένα μυθιστορή-

1) «Βρίστηκαν ὡς τώρα στὸ «Νουμά» ὅλα μου τὰ ἔργα, καὶ τὰ φιλολογικὰ καὶ τὰ θεατρικὰ, καὶ ἀπὸ... καὶ ἀπὸ... καὶ ἀπὸ τὸν Ποριώτη». — Γρ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, «Νουμάς», ἀρ. 585, σελ. 37.

2) Βλέπε παραπάνω, καὶ ἀρ. 586 τοῦ «Νουμά», ὀλίγη σελ. 53.

3) «Ἡ πρώτη σελὶς περιοδικῶν, τὴν ὁποίαν ἐτίμησαν ὡς τώρα ἀριστεῖς τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων». — Γρ. Ξ., «Ἀθῆναι», 18 Φεβρ. 1910.

4) Ἐνὸς τῶν ἀριστεῶν τούτων ἔσοχον ἀληθῶς διήγημα ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην σελίδα». — Γράμμα μὲ τίτλο (βαλμένο ἀπὸ τὸν κ. Παπ): «Γλωσσικαὶ Ἀναγούλαι», στὴν «Ἀθῆναι», 20 Φεβρ. 1910, ὅπου ὁ Ποριώτης βεβαιώνει πὼς στὴ μεταφραστικὴν του δουλειὰ πῆρε μαθήματα μαλλιαροσύνης καὶ ἀπὸ τὸν ἀριστεῖα διηγηματογράφον», ὅπως ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸ του ὁ κ. Γρ. Ξ.

5) Παρ. «Ὅτι εἶπα πὼς ὁ Ψυχάρης γράφει *Φτώμα*». — Γρ. Ξ., «Νουμάς», 585, σελ. 38. Τὸ εἶπε ὁμοῦ στὴ «Ἀνάπλαση», 20 Φεβρ. 1916, σελ. 95 ὁ κ. ΦΑΙΔΩΝ (Γρ. Ξ.): «Μὴν κάνετε τῆς ὑπερβολῆς ποῦ κάνουν μερικὸι ἀκαλαίσθητοι καὶ τὰ χαλοῦν ὅλα». Καὶ τὰ παραδείγματά του εἶναι «ψευτόνομα, κατατόπι, χειρόγραφο, ματογατρὸς, ξεκαπίστωτος θυμὸς, φτώμα, αἰσθημα, πληχτικός, ἀκαλαίσθητος». Ἔτσι κάνανε καὶ τὰ τοιράκια τοῦ Μιστριώτη τὰ «Παλιόκουβέντας, Κεχομπάρα» κλπ.

6) «Ἄσε νὰ μοῦ ἀναθέσῃ καμμιά φορὰ ὁ Μαρασλῆς καμμιά *μετάφραση*, καὶ τότες νὰ ἰδῆς καὶ ὑπερκιθαρεύουσα ποῦ δὲν τὴν ἔγραψε οὔτε ὁ Μιστριώτης». — Γρ. Ξ. «Νουμάς», ἀρ. 226 τοῦ 1906, σελ. 7.

ματά του, πού τέτοια χιλιάδες τὸ χρόνο ξεφουρνίζονται στὴν Εὐρώπη γιὰ γαργαλιστικά τῆς ἡβικῆς χώρας, — ἀφοῦ θέλει καὶ καλὰ νὰ μάθῃ τὴ γνώμη μου γι' αὐτά. Ἄρθρο, ἀξιόπιστε κύριε, καὶ μόνο ἄρθρο εἶχε τυπώσει ὁ Παλαμάς στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Μαρασλή, τὰ Προλεγόμενα στὸ Σολωμό, ἀπὸ τὰ 1901, τὴν ἐποχὴ δηλαδὴ πού ἐσὺ ὁ ὑπογραμμὶς τῆς γλωσσικῆς ἐντέλειας πιστευες στὴν καθαρεύουσα⁽⁶⁾ καὶ μόνο στὴν καθαρεύουσα. Καθαρευουσιάνος ἀπὸ ἀνάγκη⁽⁷⁾ γιὰ τοὺς δημοτικιστὲς, δημοτικιστῆς ἀπὸ ἀνάγκη⁽⁸⁾ γιὰ τοὺς καθαρευουσιάνους, «ὄ, τι — θέλετες κι ὄ, τι — πλερώνετε» γιὰ τοὺς ἀνίδεους ἐκδότες,⁽⁹⁾ χωρὶς πίστη σὲ ἰδανικό,⁽¹⁰⁾

6) «Πάντοτε ὁμιλῶ ὅπως γράφω. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ γραπτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ μου λόγου ἐν γένει, — καὶ εἰς τὸ τυπικὸν ἀκόμη. — δὲν πιστεύω νὰ εἶνε πολὺ μεγαλητέρα ἀπὸ οἰουδήποτε εὐτυχισμένου ἀνθρώπου, εἰς τὸ ἔθνος τοῦ οἰοῦντος δὲν ἐπικρατεῖ ἡ ἰδική μας διγλωσσία. Καὶ ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ Πάλλης καὶ ὁ κ. Σ. Παγανέλης ἐπίσης ὁμιλοῦν ἀπαράλλακτα ὅπως γράφουν. Ἀλλὰ ἡ ὁμιλία των ἐξαφνίζει ἡ ἰδική μου ὄχι». — Γρ. Ξ. «Παναθηναία», 15 Ἀπρ. 1903, σελ. 388. — Γι' αὐτό, φαίνεται, ὁ τριευτυχισμένος ἀνθρώπος, ἀκόμη καὶ στὰ 1916, μᾶς κάνει ὁμιλίαι σὲ συγκαταβατικὴ καθαρεύουσα. Πρὸβλ. παραπάνω καὶ παρακάτω σημειώματα.

7) «Κάθε ἀνθρώπος ἔχει τὴ μητρικὴν τοῦ γλώσσα. Τὴν ἔχω κ' ἐγώ, κ' αὐτὴ μεταχειρίζομαι πάντα, κάθε φορὰ πού γράφω καὶ δικό μου, τοῦ γούστου μου, καὶ βάζω μέσα τὴν ψυχὴν μου, τὴν προσωπικότητά μου, ... σὺν συγγράφας, σὺν καλλιτέχνης, σὺν Ξενοπόλους. Κι' αὐτὸ θὰ ἔκανα πάντα καὶ πάντα τὴν ἰδίαν γλώσσα θὰ ἔγραφα, τὴ δική μου, ἂν εἶχα περισσοῖα ἢ ἄλλη δουλειά, κ' ἂν δὲν ἦμουν ὑποχρεωμένος νὰ γράφω ἐδῶ κ' ἐκεῖ γιὰ νὰ ζοῦμε δέκα νομάτοι...» — Γρ. Ξ. «Νουμάς», 226 τοῦ 1906, σελ. 7.

8) «Τὰ πτωχὰ μου ζακυνθινὰ διηγήματα, μὲ τὴν ἰδιοματικὴν γλῶσσαν τῶν διαλόγων των, ἢ ὅποια πολλὰκις ἐπεκτείνεται, ἀπὸ καλλιτεχνικὴν ἀνάγκην, μέχρι τῆς περιγραφῆς καὶ τῆς διηγήσεως — γλῶσσαν τὴν ὅποιαν ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀναγκάζομαι πολλὰκις νὰ μεταφράζω εἰς ὑποσημειώσεις ἢ παρενθέσεις — ποτὲ λέγω δὲν ἐφραταζόμην ὅτι τὰ διηγήματα αὐτὰ θὰ ἠμποροῦσαν νὰ δώσουν γλωσσικὰ μαθήματα». — Γρ. Ξ. «Ἀθήναι», 21 Φεβρ. 1910. Πρὸβλ. παραπάνω σημ. 7 καὶ Γρ. Ξ. Θέατρον, 2 τόμοι. 1913, ὅπου ὁ συγγράφας Γρ. Ξεν. μιλάει τὴν καθαρεύουσα καὶ ὁ διάλογος τῶν προσώπων εἶναι μαλλιάρως.

9) «Ἡ γλῶσσα μας ἦτο καὶ θὰ εἶνε κρᾶμα ἀρχαίας καὶ νέας, δημοτικῆς καὶ καθαρευουσίης... Τόσον ἢ γραφομένη ὅσον κ' ἢ ὁμιλουμένη νότι τῶν ἀνεπτυγμένων. εἶνε κρᾶμα κ' ἔχει δύο γραμματικὰς. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποιηταί. — ἐκτός βέβαια τῶν μαλλιάρων, — οἱ ὅποιοι κατὰ προτίμησιν γράφουν εἰς τὴν δημοτικὴν, δὲν διατάζουν νάναμινύσουν καὶ τύπους τῆς ἀρχαίας... Ἔτσι εἶνε! Ἡ γλῶσσα μας κρᾶμα, μικτὴ. Καὶ ὅποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ τὴν διαχωρῆσῃ εἰς δύο, διὰ νὰ παραδεχθῇ μόνον τὸ ἓνα τῆς μέρος, — εἴτε τὸ ἀρχαῖον εἴτε τὸ νέον, — γίνεται ὑπερβολικὸς καὶ παράλογος... Εἰς τὰ δύο ἄκρα εἶνε δύο σκόπελοι. Νὰ τοὺς ὑποφύγετε καὶ τοὺς δύο καὶ νὰ μείνετε εἰς τὴν μέσση. Ἀπλᾶ, καθαρὰ [] ὅσον εἰμπορεῖτε, ἀλλὰ ὄχι μαλλιάρω, ἀλλὰ ὄχι καὶ ξενοφρονεῖα. Ἰάφρατε ὅπως ὁμιλεῖτε, χωρὶς πολλὰς ἐκζητήσεις, καὶ διαβαζετε ὅπως γράφουν τὴν σημερινὴν μας γλῶσσαν, χωρὶς πρόληψιν καὶ ἐκτός κόμματος [δηλ. τὸν κ. Γρ. Ξ.] Αὐτὴ εἶνε ἡ συμβουλὴ μου. Κ' ἐγὼ αὐτὸ κάμνω». — ΦΑΙΔΩΝ (κ. Γρ. Ξ.) «Ἡ Διάπλασις τῶν Παιδῶν», 1908, σελ. 208. — Πρὸβλ. καὶ Γρ. Ξ. στὸ «Νουμάς», ἀριθ. 226 : «Κάθε φύλλο ἔχει τὸ κοινὸ του, καὶ τὸ κοινὸ διευθύνει τὸ διευθυντή, καὶ τὸ κοινὸ διευθύνει τὸ συνεργάτη».

10) «Κανεὶς φρόνιμος δὲν ἐσκέφθη ποτὲ ὅτι ἡ Δημοτικὴ ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ σημερινὴ ἢ αὐριον. ἢ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους... Ἡ Καθαρεύουσα εἶνε μία γλῶσσα καὶ ἡ Δημο-

ποῦ βγῆκες καὶ πρωτοπαλῆκαρο τοῦ Μιστριώτη γιὰ νὰ μποῦνε συνταγματικὲς ἀλυσίδες στὴ γλῶσσα, ὅσο πού σὲ ξεμπροστίσανε (11) γιὰ μαλλιάρω. Κι αὐτὸ ἴσα-ἴσα τὴν ἐποχὴ πού ἔνας ἀλύγιστος καθαρευουσιάνος, ὁ μακαρίτης Κανελλίδης, πολεμοῦσε καὶ ἀγωνιζότανε πῶς νὰ μὴ μολύνη τέτοιο «ἀνελεύθερον» ἄρθρο τὸ Σύνταγμα τὸ Ἑλληνικό. Δὲ θὰ σοῦ λογαριαστῆ στὸν αἰῶνα ὁ σημερινὸς σου καλαισθητικώτατος κ' ἐσθετικώτατος — ἂν ἐπιτρέπῃ ὁ κ. Ταγκόπουλος — δημοτικισμὸς σου, γιὰτὶ καὶ σ' αὐτὸν ἀπὸ ἀνάγκη κατάντησες. Σὲ ὀμιλοῦκῆσανε, τραβώντας σε ἀπὸ τὴν οὐρά, τώρα στὰ γεράματα τὰ καμημένα τὰ παιδάκια (12) τῆς «Διάπλασης», νὰ τοὺς γράφῃς δημοτικά, ἐνφ' ἔτιν ἀπὸ λίγους μῆνες (13) τοὺς ἔγραφες στὴν καθαρεύουσα, γιὰτὶ ἐσὺ δὲν τὴν περίμενες ποτὲ στὴν ἐποχὴ σου τὴ νίκη τῆς δημοτικῆς μέσα στὴ συνείδηση τοῦ ἔθνους. Ἔτσι θὰ μᾶς καμαρώνῃς αὔριο καὶ γιὰ μαλλιάρω, — ἅμα νοιώσῃς γιὰτὶ μονάχα τὰ μαλλιάρω βιβλία μοσκοπουλοῦνται (ἔφρασε εἰκοσιπεντάριχο τὸ ἀντίτυπο ὁ «Δωδεκάλογος τοῦ Ἰύφτου») καὶ γιὰτὶ ὁ κ. Πάλλης τυπώνει τιμητικὰ στὰ ἔργα του τὸν τίτλο τοῦ μαλλιάρου. (14)

τικὴ εἶνε μία ἄλλη. [Πρὸβλ. παραπάνω : «ὅποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ τὴν διαχωρῆσῃ εἰς δύο» κτλ.]... Ἄν ποτὲ ἢ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ὡς φιλολογικὴ γλῶσσα προοδεύσῃ τόσον, ὥστε νὰ ἐπιβληθῇ γενικῶς καὶ ἀναγνωρισθῇ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους ἢ ἀνάγκη τοῦ νὰ γίνῃ καὶ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους — μετὰ 50, μετὰ 100 χρόνια ἔρχεται μὰ ἄλλη ἔθνος-ἐνέλευσις καὶ καταργεῖ τὰ ἄρθρα τοῦ κ. Μιστριώτη κτλ. — Γρ. Ξ. «Ἐστία», 17 Φεβρ. 1911. Πρὸβλ. παρακάτω σημ. 12.

11) Εἶσθε καὶ σεῖς «μαλλιάρως, κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἀντίληψιν τοῦ ὄρου, ὅσον καὶ ἂν πασιζήτε νὰ κρηφθῆτε ὀπίσω ἀπὸ τὸν δάκτυλόν σας». — ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ πρὸς Γρ. Ξεν., «Ἐστία», 21 Φεβρ. 1911.

12) «Παρατηρῶ ὅτι σήμερον τὰ ἐνενηνταετηρὰ ἐκατοστὰ ἀπὸ τοὺς φίλους μας μεταχειρίζονται, καὶ στὰ γεράματα τοὺς πρὸς τὴν Διάπλασι, καὶ στὰ φιλολογικὰ τοὺς γυμνάσματα, τὴ ζωντανὴ καὶ ὁμιλουμένη δημοτικὴ... Σήμερον ἡ δημοτικὴ ἐπικρατεῖ... Εἶνε, βλέπετε, τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς πού τὴν ἐπιβάλλει ἔς ὄλους. Καὶ τὴν ἐπίδρασί του δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ τὴν αἰσθανθοῦν πρώτα — πρώτα οἱ νέοι καὶ τὰ παιδιὰ. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ τὸ βλέπω μὲ χαρὰ μου. Γιὰτὶ καὶ μένα μ' ἀρέσει ἡ δημοτικὴ καὶ, καθὼς ξέρετε, τὴν δημοτικὴν μεταχειρίζομαι πάντα στὰ φιλολογικὰ καὶ τὰ θεατρικὰ μου ἔργα...» — ΦΑΙΔΩΝ (κ. Γρ. Ξ.), «Διάπλασις», 1916, σελ. 90. — Πρὸβλ. παραπάνω «ἂν ποτὲ... μετὰ 50 μετὰ 100 χρόνια... ἐπιβληθῇ γενικῶς κτλ.» καὶ σημ. 8 καὶ 9.

13) «Τὰ μεγάλα ἔργα, τὰ αἰώνια, κἀθάνατα, εἶνε πάντοτε ἐκεῖνα πού ἐμπνέουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀρετὴν, καὶ τοὺς ἀνυψοῦν, καὶ τοὺς ἠθικοποιοῦν. Ἔργα ἀπαισιόδοξα, χωρὶς ἐν ἠθικῶν ἰδανικῶν, ἠμπορεῖ κάποτε νὰ εἶνε καλογραμμένα, ἀλλ' οὐδέποτε ἔχουν τὴν ἀξίαν τῶν πρώτων. Θεωροῦνται δευτερεύοντα, νοσηρὰ, ἐμπόδια μάλλον τῆς ἐξελίξεως, τῆς προόδου τῆς Ἀνθρωπότητος» κτλ. — ΦΑΙΔΩΝ (κ. Γρ. Ξ.), «Διάπλασις» 28 Νοεμβρίου 1916, σελ. 112.

14) Καὶ νὰ τὸ νοιώσῃς, δὲ θὰ σοῦ συκορεθῇ στὸν αἰῶνα τὸ ἴδιον πού ἔκαμες χρίζοντας καὶ βρίζοντας δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μαλλιάρως, γιὰ νὰ περῆς τάχα ἐσὺ ἀγνὸς καὶ σοφὸς δημοτικιστῆς. Γιὰτὶ τὸ ξέρες πῶς διαφορὰ δὲν ὑπάρχει. Σοῦ ξέφυγε καὶ τόγχαφες κίολα : «Διατὶ νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ Ἰδας π. χ. δὲν εἶνε μαλλιάρως, ἐνφ' ὁ κ. Πο-

Κι αφού ὁ «Νουμάς» ἔκρινε σωστό καὶ δίκιο τὴν ἀφήση ἕναν τέτοιον ἀνάγυρο τῆς φιλολογίας νὰ σεισθῆ καὶ λυγισθῆ τοῦ κάκου πασκίζοντας πῶς νὰ πιτυλιση τὸν Ποιητῆ, τὸ φῶς, τὴν τιμὴ καὶ τὸ καμάρι μας, καὶ ἄλλον κόσμον μαζί, καὶ χώνοντας ἀδιάκριτα τὴ μύτη του σὲ πονγγί τοῦ ἄλλουνοῦ, γὰ τὸν παραστήση καὶ ἀργόμιστο, δὲ θὰ μ' ἐμποδίσῃ κανένα «τάκτ» νὰ τοῦ πῶ, ἀφοῦ δὲν τοῦ τὸ εἶπε ἀκόμα ὁ ἐκδότης τοῦ «Νουμά», πῶς ἂν οἱ τέτοιοι ποσαπαίρηδες τῆς πέννας καὶ «τί-ἄνεμοσ-φυσάηδες» σάν τὸν κ. Ξ.—ποῦ ἄλλη γλώσσα καὶ ἀρχὴ δὲν ἔχει παρὰ ὅποια τοῦ πλερώνει ὁ ἀγράμματος ἐκδότης του ἢ ὅποια σφύρειναι σὲ παραπρόικι του τῆ «Διάπλαση»,—ἂν οἱ ἀχαρχαχτήριστοι αὐτοί⁽¹⁵⁾ ποῦ μιλοῦνε κίβλα γι' ἀρετὴ καὶ γιὰ συνείδηση δὲν εἶτανε πάντα στὴ μέση, θὰ ζοῦσε ἀπὸ καιρὸ μὲ τὰ ἔργα του μοναχὰ καὶ ὁ Ποιητῆς ὁ ἀναγκασμένος νὰ κινή καὶ ἄλλη δουλειὰ γιὰ νὰ ζήσῃ. Καὶ τοῦτο ἀκόμα. Πῶς ἂν ὁ Παλαμᾶς καὶ ὁ Δροσίνης εἶναι καὶ μένουνε ἀνώτεροι ὑπάλλληλοι, μένουνε γιὰτι δουλεύουνε μὲ ζῆλον καὶ ἀξιοσύνη ποῦ τοὺς τ' ἀναγνωρίζουνε καὶ οἱ πολιτικοὶ τοὺς ἀκόμα ὀχτροὶ (γιατὶ πολιτικὸς ἀγώνας εἶναι ὁ δημοτικισμός), καὶ ὄχι μόνο δὲν τοὺς παύουνε παρὰ καὶ ἀμείβουνε μὲ παράσημα τὴν ὑπαλληλικὴ τους ἀξία. Κ' ἐπὶ τέλος ἐκεῖνοι δὲν κλαυτήκανε ποτέ. Ὁ ἀξιότιμος κ. Ξ. κλαίγεται⁽¹⁵⁾ πῶς δὲν μπορεῖ τάχα νὰ ζήσῃ μὲ τὰ φιλολογικὰ του ἔργα καὶ ἀναγκάζεται—ἐλεημοσύνη γιὰ τὸν ἀξίόπαθο, Χριστιανοί!—νὰ πουλιᾶ γλωσσικὴ συνείδηση καὶ πολὺτιμη ὑπογραφή γιὰ νὰ

ρωτῆς εἶνε; Διατὶ νὰ εἶνε ὁ Ἑρμονας καὶ ὁ Πέτρος Βασιλικὸς νὰ μὴν εἶνε; Διατὶ ὁ Παλαμᾶς, καὶ ὄχι ὁ Πορφύρας; . . . Ὅταν εὐρίσκω καὶ ὀνομάζω *μαλλιαρὴν* τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν τοῦ δεῖνα, τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἀνήκει εἰς καμμίαν ἰδιαιτέραν Σχολήν; χωρισμένη ἐπίσημος ἀπὸ τὴν Σχολὴν τῶν δημοτικιστῶν, ἀλλ' ἀτιμωτάτα ὅτι πολλὰ ἢ ὀλίγα ἀπὸ τὰς λέξεις ποῦ μεταχειρίζεται, ἢ μοῦ εἶναι ἀγνωστοὶ ἢ μοῦ φαίνονται κακόχοι καὶ ἀκατάλληλοι ἢ μοῦ κἀμνον τὴν ἐντύπωσιν τοῦ γελοίου καὶ τοῦ παραδόξου. Θὰ ἤμουν παράλογος ἂν εἶχα τὴν ἀξίωσιν αἱ λέξεις αὐταὶ νὰ κἀμνον τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς ἐντύπωσιν εἰς ὄλους. Ἄλλ' ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, δὲν πρέπει νὰ παραξενεύωμαι διόλου. ἂν ὁ δεῖνα, τὸν ὅποσον ἐγὼ θεωρῶ καὶ ὀνομάζω *μαλλιαρὸν*,—διότι δὲν ἔχω καὶ ἄλλην λέξιν ἱκανὴν νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπαρσεκειάν μου,—δὲ ἕνα ἄλλον ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλοῦς δημοτικιστῆς; . . . Συμπεραίνομεν λοιπὸν ὅτι προκειμένου περὶ δημοτικιστῶν, τὸ *μαλλιαρὸς* δὲν ἀποτελεῖ ἀντικειμενικὸν χαρακτηρισμὸν, ἀλλὰ κρίσιν ὀκειμενικὴν. —ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, «Ἀθῆναι», 25 Μαρτ. 1910.

— Καὶ ὅστερ' ἀπ' ὅλα τὰ παραπάνω ἀλλοπρόσασλα γραφόμενά σου, ποῖος λογικὸς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ χῆ στείρι ἐμπιστοσύνη στὴν κρίση τὴν ὑποκειμενικὴ σου, ὁ ὑπέροσφε κριτικέ:—ἔχει τὸ δικαίωμα κάθε συκοφαντημένος σου νὰ ρωτήσῃ.

15) «Ἄν ἤμουν ἀνεξάρτητος ὅπως ὁ Πάλλης, ἢ ἂν εἶχα ἰσχυρότερον χαρακτῆρα ὅπως ὁ Καρκαβίτσας» (Γρ. Ξ. «Παναθηναϊκ». 1903, σελ. 388, «ἂν εἶχα μιὰ περιουσία ὡστε νὰ μὴν εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ζῶ μὲ τὴν πέννα μου, δὲ θ' ἄγραφα στὴν καθαρεύουσα οὔτε μισὴ ἀράδα». —Γρ. Ξ., «Νουμάς», ἀριθ. 586, σελ. 54.—Βλέπε καὶ σημ. 7.—Καὶ ὅμως τίποτα δὲν τοῦ λείπει τοῦ κ. Γρ. Ξ. Μονάχα ὁ χαρακτῆρας, ὅπως τόμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος.

ζήση, ἐνῶ τὸ ξέρι ὄλος ὁ κόσμος πῶς ἔχει δική του τὴ μισὴ «Διάπλαση» ποῦ ἔγινε τώρα πιά καὶ αὐτὴ ἀπὸ ἀνάγκη *μαλλιαρὴ* (σωστότερα, περίπου *μαλλιαρὴ*), καὶ βιβλία συχοτυπῶναι, κ' ἔργα κάθε λογῆς καὶ κοπῆς τοῦ παίζουνε ταχτικά στὰ θέατρα.

Ἡ «παροῦσα» θὰ τυπωθῆ καὶ ἄλλοῦ, γιὰ νὰ μὴ μείνη μονάχα στὸν κύκλο τοῦ «Νουμά».

2. 4. 1916

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΓΙΑ ΤΟΝ Κ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

Φίλε κ. Ταγζόπουλε,

Πολὺ θὰ μὲ ὑποχρεώσετε νὰ δημοσιεύητε στὸ «Νουμά» τάκλουθα λίγα λόγια ὡς ἀπάντησι στὸ γράμμα γιὰ μένα τοῦ κ. Ξενοπούλου.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο μὲν ζήτημα, δηλ. τὸν ἐξαναγκασμὸν, μπορῶ νὰ βεβαιώσω, μὲ τὸ λόγο τῆς τιμῆς μου, τὸν κ. Ξενοπούλου πῶς ἀπὸ ἀθθενικώτετη πηγῆ, τὴν ὁποία δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ξεσκεπάσω, ὅτι τὰ λόγια αὐτὰ ποῦ εἶχα στὸ πρῶτο γράμμα μου ἐλέχτηκαν καὶ δὲν ξέρω κ' ἐγὼ πῶς μοῦ γεννήθηκε ἡ ἰδέα ὅτι καὶ γράφηκαν, ἀπὸ τὸν κ. Παλαμᾶ, στὴ χρονιάτικη φιλολογικὴ ἐπιθεώρησί του καὶ μάλιστα στὸ συμπλήρωμα αὐτῆς, ποῦ δημοσιεύτηκε στὸ «Ἐμπρὸς» τῆς 7 Ἰανουαρίου, ὅπου λέει κατὶ γιὰ τὸν κ. Ξενοπούλου, ποῦ μοῦ ἔκαμε τέτοια ἐντύπωσι, τὸ ὅποιο ὅμως ἂν καὶ λίγο δυσκολονόητο, βρίσκω τώρα, μὲ προσεκτικώτερη ἐξέταση, ὅτι ἐννοεῖ κατὶ ἄλλο. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερο δὲ δηλ. τὴν εἰρωνία, κάθε προσεχτικὸ μάτι, ποῦ θὰ διαβάσῃ τὴν κριτικὴ αὐτὴ τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τὸν κ. Ξενοπούλου, θὰ νοιώσῃ ἄφροντα τὴ λεπτὴ εἰρωνία, ποῦ μεταχειρίζεται ὁ ποιητῆς γιὰ νὰ κρύψῃ μερικὰ πράματα, ποῦ δὲν ἤθελε νὰ τὰ πῆ καθαρὰ καὶ ξάστερα, γιὰ νὰ μὴ τὸν δυσαρσεστήσῃ.

Ἄλλὰ καὶ στὰ δύο αὐτὰ ζητήματα τίποτε δὲν μὲ δυσκολεύει νὰ βάλω καὶ Ξενοπούλου τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 1 ν' ἀπάντησῃ μόνος του στὸν Ξενοπούλου τὸν ὑπ' ἀριθ. 2, γιατί, ὅπως θὰ ξέρετε, ὁ κ. Ξενοπούλος εἶναι καὶ δυσυπόστατος, σάν τὸν ἦρσα τῆς φάρας του «Δὲν εἶμ' ἐγὼ!» Καὶ γιὰ τὸ πρῶτο ζήτημα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ, παραθέτω κατὰ λέξιν τὴ σημείωσι ποῦ ἔχει ὁ ἴδιος κάτω ἀπὸ τὸ πρῶτο μέρος τῆς αυτοκριτικῆς του σελ. 39 τοῦ «Νουμά». «Κι αὐτὴ—δηλ. τὴν κριτικὴν τοῦ Παλαμᾶ—μὴ νομίζετε πῶς τὴν ἔγραψε ἀθρόομην ἀπὸ καθήκον κριτικοῦ. Τὸν παρεκάλεσαν τὰ Παναθηναϊκα καὶ μάλιστα τὴν παράκλησι τὴ διεβίβασα ἐγὼ». Ἐνα μόνο δὲν μᾶς λέγει ὁ κ. Ξενοπούλος πῶς μὲ μεγάλη φορτικότητα ἐπέμενε νὰ γράψῃ αὐτὴ τὴν κριτικὴ ὁ Παλαμᾶς, ποῦ δὲν ἤθελε, γιατί ἔνεκα τῆς φιλίας; τὸν δὲν θὰ μποροῦσε ελευθερὰ νὰ πῆ τὴ γνώμη του. Γιὰ τὸ δεύτερο δὲ δηλ. τὴν εἰρωνία, παραθέτω ἐπίσης κατὰ λέξιν μιὰ περικοπή του ἀπὸ τὸ πρῶτο μέρος ἐπίσης; τῆς αυτοκριτικῆς του, ποῦ εἶναι στὴ δευτέρῃ στήλῃ τῆς σελ. 39 τοῦ «Νουμά». «Τὰ μπορεῖ, τὰ ἂν, τὰ στοχάζομαι, δίνουν καὶ παίρνουν ἐκεῖ μέσα.—δηλ. στὴν κριτικὴν τοῦ Παλαμᾶ—μὲ κακομεταχειρίζεται μὲ εἰρωνεύεται, σάν ἄνθρωπο, καὶ μὲ ὑποτιμᾶ σὰ συγγραφέα».

Πιστεύω πῶς αὐτὰ τοῦ φτάνουν.

Μὲ ὑπόληψιν
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ

14. —

2

Χτύπησε τὴν δξώπορτα, εἶπε τὸ ὀρισμένο σύνθημα καὶ τότε μόνο ἄκουσε τὸ σύρτη νὰ τραβιέται καὶ τὴν πόρτα νὰ νανοίγη. Μὲ τὰ μέτρα αὐτὰ ζητοῦσαν νὰ γλυτώσουνε καμιά ξαφνικὴν ἐφοδο τῆς ἀστυνομίας ποὺ μπορούσε νὰ τοὺς μυριστῆ καὶ νὰ τοὺς πιάσῃ ὅλους στὴ φάκα. Τὸ σπίτι παράμερο, ὅξω ἀπὸ τὸ δρόμο, μέσα στὰ χωράφια ποὺ βόσκανε οἱ γίδες τῆς γειτονιάς, δὲ γεννοῦσε καμὴν ὑποψία. Ἐνα τόσο μικρὸ σπιτάκι πὼς νὰ γεννήσῃ ὑποψία. Τὸ τραῖνο ποὺ ἐρχότανε λαχανιασμένο πέρασε σὰν ἀστραπὴ πάνω στὶς σιδερένιες γραμμὲς σφυρίζοντας, βιαστικὸ, ἀνήσυχο σὰ νὰ θελε κάπου νὰ κρυφτῆ. Ἡ σφυρίχτρα του μέσα στὴ σιγαλιὰ τῆς νύχτας ἀντήχησε σὰ φωνὴ ἀπελπισμένου ποὺ κρᾶζει βοήθειαν καὶ τὰ δυὸ μεγάλα φανάρια μπροστὰ στὴ μηχανὴ λάμπανε σὰ μάτια τρομαγμένα ποὺ ἀντικρύζουσε ἀξαφνα μέσα στὸν ὕπνο τὸ λεπίδι τοῦ δολοφόνου.

Ἀπόψε δὲν εἶτανε σὰν τίς ἄλλες βραδεῖες ποὺ μαζευότανε καὶ τὰ λέγανε ἤρεμα, σιγαλά. Οἱ δυὸ καμαρούλες ποὺ εἶτανε ὅλο τὸ σπίτι τῆς Ρέκας, φιλοξενούσανε τώρα ἕνα πλήθος ἐργάτες ποὺ μαζωχτήκανε ἐκεῖ καλεσμένοι ἀπὸ τὸ Ζήση, ἔτσι ὅπως βρισκόντανε τὴ στιγμὴ τῆς ἐκρηξῆς, μὲ τὰ ροῦχα τῆς δουλειᾶς, ἀπλοῦτοι, ἀχτένιστοι, μὲ τὰ δόντια ποὺ προβάλλανε ἄσπρα μέσα στὴ μουντζούρα ποὺ τοὺς σκέπαζε τὰ πρόσωπα μὲ τὰ κόκκινα χεῖλια. Ὁ θάνατος πέρασε ἀποπάνω τους καὶ τοὺς ἄγγιξε μὲ τὴν κρᾶθα φτερούγα του. Τί εἶναι ἀλήθεια ἢ ζωὴ! Μιὰ κλωστήσα κ' ἢ γλυκειὰ ζωίτσα πάει, πέταξε. Κουβεντιάζανε μεταξύ τους σιγαλόφωνα γιὰ τίς λεπτομέρειες τῆς ἐκρηξῆς. Ἄξαφνα κάποιος ὕψωσε τὴ φωνὴ του.

— Αἱ παιδιὰ, πὸ σιγά, ἔχουσε κ' οἱ τοῖχοι αὐτιά. Ἡ φωνὴ γνώριμη. Κοίταξε μέσα στὸ πλήθος ποὺ στριμωνότανε γύρω σ' ἕνα στρογγυλὸ τραπεζάκι τῆς μέσης ποὺ χρησίμευε τὴ στιγμὴ αὐτὴ γιὰ γραφεῖο, καὶ ξεχώρισε τὴ μορφή τοῦ κυρίου Λίντα. Δὲν μπόρεσε νὰ κρύψῃ τὴν ἐκπληξὴ του.

— Μπᾶ ὁ κύριος Λίντας ἐδῶ; ψιθύρισε.

— Τὸν ξέρεις; ρώτησε ὁ Ζήσης ἀδιάφορα.

Ὁ Ἀλέξης τοῦ δηγήθηκε πὼς τονὲ πρωτογνώρισε στὸ χωριὸ, τὰ δῶρα ποὺ φερε στὴν ἐκκλησιά σὰν πρωτοπάτησε τὸ πόδι του στὸ νησί, λεβέντης, πλούσιος.

— Τώρα δὲν εἶναι πιά πλούσιος. Ὁ πατέρας του φτώχυνε παίζοντας στὸ χρηματιστήριον.

Κάτι ἔκανε νὰ πῆ ὁ Ἀλέξης μὰ τὴ στιγμὴ ἔκλεινε ἄρχις νὰ μιλήῃ ὁ Λίντας κὶ ἀναγκάστηκε νὰ σωπάσῃ.

— Δὲν εἶμαι ἐργάτης, παιδιὰ, γιὰ νὰ ἐνδιαφέρουμαι

ὁ ἴδιος μὰ ἢ τύχη τοῦ ἐργάτη ποτὲ δὲ μὲ ἀφήσει ἀδιάφορο κὶ αὐτὸ πρέπει νὰ ξέρετε τὸ θεωρῶ τιμὴ μου. Μέσα στὴν κοινωνία ὁ ἕνας πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ἄλλον. Ἐπειτα πὼς εἶναι δυνατὸ νὰ μείνῃ κανεὶς ἀσυγκίνητος μπρὸς σ' ἕνα τέτοιο δυστύχημα, ἄς τὸ ποῦμε καθαρὰ, σὲ μιὰ τέτοια δολοφονία;

— Δολοφονία, ναί, αὐτὸ εἶναι, ξαναεῖπανε πολλὰ στόματα.

— Δὲ θέλω νὰ σὰς ἐρεθίσω, μὰ ὅ,τι γίνηκε ἀπόψε, μοιάζει σὰ μιὰ καθαρὴ, μελετημένη δολοφονία. Αὐτὴ εἶναι ἢ πεποιθήσή μου.

— Βέβαια. Τὸ φωνάζαμε ἀπὸ καιρὸ, εἶπε ἕνας ἐργάτης.

Ὁ Λίντας ὠχρός, συγκινημένος, στῆλωσε γιὰ κάμποση ὥρα τὸ μάτι του ἀκίνητο σ' ἕνα σημεῖο σὰ νὰ βλέπε κάτι νὰ περνᾷ μπροστὰ του.

— Ἄλλοι οἱ ἔνοχοι θὰ βρισκόντανε αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὴ φυλακὴ.

— Στὴν κρεμάλα, ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

— Εἶπαμε, παιδιὰ, σιγαλά. Τώρα εἰσεῖς τί σκοπεύετε νὰ κάνετε; Αὐτὸ ἤθελα νὰ ξέρω.

Γίνηκε σιγαλιὰ. Κανεὶς δὲ βρέθηκε ἕτοιμος νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ μέσα στὴ συγκίνηση ποὺ τὸν ἐπιγε γιὰ τὸ ξέφυγε ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ χάρου κὶ ὁ Λίντας πῆρε νὰ δώσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἀπάντησιν.

— Δὲ θὰ ζητήσετε μιὰν ἱκανοποίηση γιὰ τὸ αἷμα ποὺ ἀδικοχύθηκε, γιὰ τίς φαμίλιες ποὺ ἀπομείνανε στοὺς δρόμους; Κ' ἐπὶ τέλους πὼς μπορείτε νὰ ξαναπιάσετε δουλειὰ σ' αὐτὴ τὴ φάμπρικα δίχως πρωτῆτορα νὰ βεβαιωθῆτε πὼς δὲν κιντυνεύετε νὰ τιναχτήτε στὸν ἀέρα σὲ καμιά νέα ἐκρηξῆ;

Σώπασε κ' ἔφερε τὴ ματιὰ του γύρω. Σιγαλιὰ.

— Βλέπετε, παιδιὰ, δὲν ξέρομε ἀκόμα οὔτε τὸ δικό μας νὰ ζητήσομε, πρόσθεσε.

Μιλοῦσε σὲ πρῶτο πρόσωπο σὰ νὰ εἶτανε κὶ ὁ ἴδιος ἐργάτης. Τὸ τραῖνο ἀκούστηκε πάλι νὰ περνᾷ μακριὰ σφυρίζοντας.

— Ἐγὼ στὴ θέση σας δὲ θὰ δεχόμουνε νὰ ξαναπιάσω δουλειὰ.

— Ἀπεργία, εἶπε ὁ Ζήσης.

Τὰ μάτια τοῦ Λίντα ἀστράφανε. Ἐπὶ τέλους τὸ βρῆκε αὐτὸ ποὺ κυνηγοῦσε.

— Αὐτὸ εἶναι. Ἀπεργία. Τὸ μόνο ὄπλο τοῦ ἐργάτη.

— Ἀπεργία, ξαναεῖπε ἕνας δυνατὰ.

— Ζήτω λοιπὸν ἢ ἀπεργία, φωνέξανε πολλοὶ μαζί.

Ὁ Λίντας ἔκαμε ἕνα κίνημα ποῦδειχνε στενωχώρια.

— Μὰ εἶπαμε, σιγαλά νὰ μιλοῦμε. Ἄλλοιῶτα

μπορεί να μᾶς ξημερώσει κανένας μπελᾶς, εἶπε καὶ μετὴν ἰδέα πῶς μὲ τὰ λόγια αὐτὰ μπορούσε νὰ παραξηγηθῆ καὶ νὰ τὸν πάρουνε γιὰ φοβιτσιάρη, διάστηκε νὰ προστίει.

— Φυσικὰ δὲν τὸ κάνω γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου, μὰ ξακολούθησε γιατί νὰ χαλάσει ἡ δουλειά;

— Μὲ τὴν ἀπεργία παιδιὰ, ὁ ἐργατὴς κάνει σήμερα τοὺς ἀφεντάδες πού τοῦ ρουφᾶνε τὸ αἷμα, νὰ τονε σέβουντά; καὶ νὰ τονε λογαριάζουνε γι' ἄνθρωπο. Στὸ χέρι σας εἶναι νὰ καλυτερέψετε τὴν τύχη σας κι ἅμα καλυτερέψετε σεις πού εἰσαστε τὰ νεύρα τῆς πολιτείας καλυτερέφε κ' ἡ πολιτεία. Ἔτσι θὰ γίνουμε καὶ μεῖς κράτος. Γιατί τώρα τί θαρρεῖτε πῶς εἴμαστε; Παλιόσκερο, εἶπε καὶ χτύπησε τὴ γραθιά του στὸ τραπεζάκι.

Στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Αἰντα πού τὰ ἀπάγγειλε μελοδραματικὰ μέσα σὲ μιὰ βαθεῖα σιγαλιά, ἡ καρδιά τοῦ Ἄλέξη χτύπησε δυνατὰ. Μὴν εἶναι λοιπὸν αὐτὸς ὁ πλάστης πού ὠνευρέθηκε; Ροδοχαράζει τάχατες μιὰ καινούρια ἀνατολή; Στὰ μάτια του ὁ Αἰντας κείνη τὴ στιγμή ὑψώθηκε, ὑψώθηκε ἐπιβλητικὸς σὰν ἀρχαία κολώνα, γιομάτη νόημα καὶ δύναμη.

— Λοιπὸν ἀπεργία στὸν αἰῶνα, εἶπε ἕνας ἐργατὴς.

Ὁ Αἰντας χαμογέλασε θλιβερά.

— Ὅχι στὸν αἰῶνα. Ἡ ἀπεργία εἶναι μέθοδος, ἐπιτήμη. Πρέπει νὰ ξέρης τί νὰ ζητήσης, πῶς νὰ τὸ ζητήσης καὶ σὲ τί στιγμή νὰ τὸ ζητήσης. Αὐτὰ δὲν εἶναι δουλειά τοῦ καθενός. Κάνετε μιὰ ἐπιτροπὴ καὶ σὲ ἐ, τι με χρειαστήτε θὰ με βρῆτε πάντα πρόθυμο συμβουλάτορα.

— Τί ἄνθρωπος; ψιθύρισε ὁ Ἄλέξης, μὲ θαυμασμό.

Ὅλων τὰ μάτια ἀναζητήσανε τὸ Ζήση. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς γεννοῦσε ἐμπιστοσύνη. Εἶχε μέσα του κάτι τὸ ἀρχικὸ πού τὸν ἔκανε σεβαστό. Ἡ ἐκλογὴ ἔπεσε σ' αὐτόν. Αὐτὸς ἄς διαλέξη καὶ τοὺς ἄλλους.

Ὁ Ζήσης τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὴν ἐκλογὴ μὲ λίγα λεπτά, πρόχειρα λόγια.

— Ὑπάρχει ἐδῶ μεταξύ μας κάποιος πού δὲν πρέπει νὰ λείπει ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴ μας. Λέν εἶναι ἀλήθεια ἐργατὴς μὰ ἡ ψυχὴ του εἶναι ἐργατικὴ, εἶπε.

— Ποιὸς; ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

— Νὰ αὐτὸς ἐκεῖ κάτω, φωνάζει κ' ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του τὸν Ἄλέξη, χωνεμένο σὲ μιὰ γωνιά.

Ἀφοῦ τέλεγε ὁ Ζήσης, σωστὸ θὰ εἶτανε. Ἔτσι μπήκε κι ὁ Ἄλέξης στὴν ἐπιτροπὴ. «Νὰ μιὰ περιστασιον, νὰ δουλέψης καὶ σὺ» τοῦπε μιὰ φωνὴ στὸ αὐτί καὶ στὴ σκέψη αὐτὴ κάποιον αἰσθημα μυστικῆς περηφάνειας ἐνοιωσε στὴν ψυχὴ του πού τοῦρερε ἀνατριχίλα.

Ὁ κύριος Αἰντας κάτι ἐτοιμάστηκε νὰ πῆ. Ὅλοι πάσανε τίς κουβέντες καὶ τονε κοιτάξανε στὰ μάτια.

— Συλλογιστήτε το καλά, παιδιὰ. Ἐδῶ πρόκειται νὰ τὰ βάλετε μὲ μιὰ κοτζᾶμ ἐτακτεία, δὲν εἶναι ἀστεία. Θὰ χρειαστῆ νὰ παλαίψετε στήθος μὲ στήθος γιὰ νὰ καταβάλετε τὸν ὀχτὸ πού ἔχει ἔλα τὰ μέσα

στὴ διάθεσή του γιὰ νὰ σᾶς πολεμήση. Χρειάζεται μέθοδος μὰ κ' ὑπομονὴ κ' ἐπιμονὴ πέτρινη. Θὰ τὴν ἔχετε;

— Ὅρκιζόμαστε, ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

Τὰ μάτια τοῦ Αἰντα πέσανε ἄξαφνα στὴν εἰκόνα. Εἶτανε μιὰ παλαιὰ εἰκόνα τῆς Γέννησης, κρεμασμένη στὸν τοῖχο, μέσα σ' ἕνα ἀπλὸ ξύλινο εἰκονοστάσι φορτωμένο λουλούδια τοῦ σταυροῦ ξερὰ, σκοτισμένα. Μιὰ σκέψη ἀστράψε στὸ μυαλό του.

— Ὅρκιζετε εἶπατε; ρώτησε.

— Ὅρκιζόμαστε, φωνάζανε ἔλοι.

— Λοιπὸν ἐμπρός, εἶπε καὶ μ' ἕνα πήδημα θρέθηκε ἀνεβασμένος σὲ μιὰ καρέκλα μπρὸς στὸ εἰκονοστάσι.

Ἄνοιξε τὸ εἰκονοστάσι, ἔβγαλε ἀπὸ μέσα τὴν εἰκόνα καὶ πηδώντας κάτω ἀπὸ τὴν καρέκλα τὴν ἀπίθωσε ἀνάσκελα πάνω στὸ τραπεζάκι τῆς μέσης σὰν πτώμα πεθαμένου ἕνα μπουκετάκι ξερολούλουδα κύλησε ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι χάμω στὸ πάτωμα ἀφήνοντας ἕναν ξερὸ κρότο κ' ἕνα φιλούτσικο συννεφάκι σκόνῃ ὑψώθηκε στὸν ἀέρα.

— Ἐμπρός ὀρκιστήτε πῶς δὲ θὰ ὑποχωρέσετε ποτέ, φώναξε ἀκουμπώντας πρώτος τὴν παλάμη του ἀνοιχτὴ πάνω στὴν εἰκόνα.

Ὅλοι ζυγώσανε στὸ τραπεζάκι κ' ἕνα πλῆθος παλάμες χοντρές, ἰδρωμένες, ροζάριμες, ἀπλυτες ἀπλωθήκανε στὴν εἰκόνα βαρεῖες, ἀποφραξιμένες, μέσα σὲ μιὰ βαθεῖα, βρεῖα σιγαλιά. Ὁ κύριος Αἰντας χαμογέλασε φχαριστημένος. Ἄξαφνα τὸ καντήλι ποδοκίχισε μπρὸς στὴν εἰκόνα τοιτσιρίξε σὰ νάθελε νὰ παραπονεθῆ γιατί τοῦ πήρανε τὴν εἰκόνα, ἡ μικρὴ φλόγα ὑψώθηκε λιγωμένη, δυνάμωσε γιὰ μιὰ στιγμή μέσα στὸ τριανταφυλλένιο γλόμπο, ἔπειτα χαμήλωσε παραπονιάρικα ὅσο πού σιγὰ σιγὰ ξεψύχησε, ἔβησε. Κοιταχτήκανε τρομαγμένοι.

— Κκκὸς εἰωνός, ψιθύρισε κάποιος.

— Δὲ βαρεῖστε. Σώθηκε τὸ λάδι: κ' ἔσθησε, τοὺς ξήγησε ὁ κύριος Αἰντας μ' ἕνα φεύτικο γέλοιο στὰ χεῖλια σὰ νάθελε νὰ τοὺς δώσει κουράγιο.

Ἐπειτα σὰν ἄρχισε πάλι νὰ μιλάη, ὁ νοῦς τους γύρισε ἀλλοῦ καὶ τὸ ἐπεισόδιο τοῦ καντηλιοῦ πού γιὰ μιὰ στιγμή ἀπλώθηκε σὰ μυχὸρο συννεφάκι ἀπάνω τους, ξεχάστηκε.

— Αὐριο θὰ κηδεύουνε οἱ σκοτωμένοι. Μὰ ἡ κηδεῖα τους πρέπει νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ τὴν πόλη σὰ μιὰ διαμαρτυρία πὸς νὰ τὸ νοιώσουνε ἔλοι πῶς ἡ ζωὴ τοῦ ἐργατῆ ἀξίζει ὅσο κ' ἡ ζωὴ τοῦ καθενός πολίτη. Κάποιος ἀναστενάξε.

— Σωστά, μουρμούρισε κουνώντας τὸ κεφάλι του.

Ἡ συνεδρίαση εἶχε τελειώσει: ὁ κύριος Αἰντας φόρεσε τὸ μακρὸ παλτό του, πήρε τὸ καπέλλο στὸ χέρι ζύγωσε στὸ παράθυρο, ἄνοιξε μιὰ γρίλια καὶ κοιτάξε ἔξω.

— Σκοτάδι. Καιρὸς νὰ πηγαίνουμε, μουρμούρισε. Ὅλοι τοῦ κάνανε τόπο γιὰ νὰ περάτῃ.

— Τι άνθρωπος! ψιθύρισε ὁ Ἀλέξης.

Ἐπειτα ἀρχίσανε νὰ βγαίνουνε ἕνας ἕνας γιὰ νὰ μὴ γεννήσουνε ὑποψίαις. Ὁ Ἀλέξης πιάνει τὸ δρόμο γιὰ τὸν καφενὲ πού κοιμότανε ἐνῶ ἀποπάνω του ὁ οὐρανὸς ἀπλώνεται μαῦρος, βαρὺς. Ἡ Ρίκα σκύβει χάμω στὸ πάτωμα κι ἀρχίζει μὲ τὴ φούχτα τῆς νὰ σαρώνη ἀλαφρὰ τὶς σκονισμένες σανίδες προσπαθώντας νὰ μαζώξῃ ὅ,τι ἀπόμεινε χάμω ἀπὸ τὰ τριμμένα ξερολεύλουδα πού κυλίσανε ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι.

— Ἀμαρτία. Γραυσουζιά, ψιθυρίζει χαδεύοντας τρυφερὰ μὲ τὰ δάχτυλά τῆς τὰ ξερὰ φύλλα τῶ λουλουδιῶν ἕνα ἀπομεινάνε ἀτριφτα.

3

Ἐνας ἐργάτης ζυγώνει στὸν τοίχο πού ἀκουμπάζει τὸ μεγάλο στεφάνι μὲ τὶς πλατειές, μεταξωτὲς κορδέλες κρεμασμένο σ' ἕνα ἀψηλὸ, ξύλινο κοντάρι, πιδνεὶ τὴν ἄκρη τῆς κορδέλας, τὴν ἀπλώνει καὶ διαβάζει συλλαβιστά.

«Στὸν ἀδικασκοτωμένο συνάδελφο».

Ἀγαστενάζει:

— Ἀχ, ἀλήθεια, ἀδικασκοτωμένος, ψιθυρίζει.

Ἐπειτα γυρίζει τὸ μάτι του πρὸς τὸ νεκρῶσιμὸ μὲ τὴν πλατειά, μαύρη, γυρλάντα πούδαι κολλημένο στὸν τοίχο. Διαβάζει κ' οἱ λέξεις οἱ τυπικὲς παίρνουνε τὴ στιγμή ἐκεῖνη μιὰ ξεχωριστὴ ἔννοια. Φέρνει τὸ μάτι του γύρω. Γισμάτος ὁ δρόμος, λασπωμένος ἀπὸ τὴ

βροχὴ τῆς νύχτας. Οἱ μουσικάντες μὲ τὶς στολὲς καὶ τὰ λοφία τους περιμένουνε στὴ γωνιά, οἱ κορδέλες τῶ στεφανιῶν ἀνεμίζουνε στὸ φύσημα τοῦ ἀγέρα, ὁ ἄμαξας πού διευτύνει τὴ νεκροφόρα στέκεται ἀκίνητος, μεγαλόπρεπος πάνω στὸ ἀψηλὸ θρονί του μὲ τὴ μαύρη ρεντικότα καὶ τὸ ἀψηλὸ καπέλλο, τῆλογα γέρονε τὰ κεφάλια τους βρεχιά, κουρασμένα. Ἐνα κυπαρίσσι μὲτα στὸν κήπο τοῦ νοσοκομείου ἀργουκονάζει τὴν κορφή του κ' οἱ καμπύλες πού ζυγαφιζονται στὸν ἀγέρα, σκορπᾶνε μιὰ σιωπηλὴ, σεμνὴ θλίψη, σὰ νὰ ντρέπεται νὰ φωνάξῃ τὸν πόνο του.

— Σταθήκανε τουλάχιστο τυχεροὶ στὴ θανὴ τους, ψιθυρίζει ἕνας ἐργάτης.

— Τέτοια κηδεῖα οὔτε σιῶνειρό τους δὲν τὴν εἶδανε, λέει ἄλλος.

— Τί βγαίνει; καλύτερα νὰ ζούσανε κι ἄς τοὺς λείπανε αὐτὰ τὰ λουσα, ψιθυρίζει ἄλλος.

(Ἀκολουθεῖ)

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Σ. 11. Καλὸ. ἀρκετὰ καλὸ καὶ θὰ δημοσιευτεῖ. Μὰ ἀνάγκη πρῶτα νὰ μάθουμε τὸ ἀληθινὸ σου τὸνομα καὶ νὰ ληφθεῖ ὁ τίτλος του. Δώσε μας τὸ κατατόπι σου νὰ σοῦ γράψουμε — κ. ΜΜ. Τὸ βιβλίον εἶναι οἱ Βωμοί, χωρισμένοι ἀπὸ τὸν Ποιητὴ. Πέρασε ἀπὸ τὸ Βιβλιοπωλεῖο ἢ στείλε νὰ τὸ πάρεις.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Δευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΛΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ μέγα Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

"ΙΩΑΝΝΙΝΑ,,

θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν-Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 5 Ἀπριλίου

Ἐπίσης τὸ ταχύπλοον ὑπερωκεάνειον

ΠΑΤΡΙΣ,,

θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν-Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 20 Ἀπριλίου.

Δι' ἐπιδάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας, ὁδὸς Ἀπελλοῦ 4. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΑΙ: Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ἐπίσθεν Ἁγία Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀπὸκλιπῶσι θέτες ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκείμενος εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰ τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ἐπισημαίνοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀετάρια, ὑποστηρίζετε τὴν Ἑλληνικὴν διασ. μεγαλύνετε τὴν Πατριδα σας.

ΟΙ ΝΕΟΙ

Φίλε Νουμά,
 "Αδικο και παράλογα επιτίθετο ο κ. Βέκ στη «Νέα Πιμέρα» της 28 του Μάρτη κατά του "Αλκη Θούλου γιατί, λέει, έγραψε το «Σύμπαντο» και την «Αποσοφή» οι κίετι πεζά του τραγούδια. Κοι συμπεραίνει: Πώς είναι δυνατόν ένας νέος άνθρωπος τόσο κομψός, τόσο αισθητικός κτλ. να θέτη την υπογραφή του κάτω από τύπους λεκτικούς που άσχημίζουν και την πιο όμορφη ιδέα ;

Νά σου πώ, έγω ένα έγκλημα καταλογίζω στον "Αλκη Θούλο, πώς στη γλώσσα είναι πολύ ριζοσπάστης, αφού δε διατάζει να γράφει άκόμα και τον τύπο του αρχαίου θρύμα» (όπως έγραψε στην αισθητική του μελέτη για τον «Πρωτομάστορα») καθώς κι' ό,τι άλλο βρίσκει ως αισθητικώς σωστό. Μά ό ριζοσπαστισμός, άντι έγκλημα είναι το αληθινότερο και τιμητικότερο χαρακτηριστικό της Νιότης και μόνο όσοι έχουνε τα γηρατειά στην ψυχή τους μπορεί να ξαφνιαζούνται μ' αυτόν.

Έγω που κολακεύομαι να πιστεύω πως άκόμα δε γέτασα, όχι από τους ριζοσπάστες, μά από τους συντηρητικούς νέους απελτίζομαι, και τέτοιους νέους βλέπω δυστυχώς πολλούς να θορυβούν όλόγυρά μου. Μήπως είναι νέος κι ό κ. Βέκ ;

Δικός σου
 ΜΗΕΚ

ΛΥΠΗ

Δέν είμαι μόνη σαν και πριν, ειρήκα συντροφιά
 Και δε με νοιάζει τίποτα ή άπονια του κόσμου,
 Ένώσω στέκει δίπλα μου, τόσο πιστή, τόσο γλυκεία
 Η Λύπη μου, τό φώς μου !

"Ω ! Λύπη μου άρχόντισσα τράνη, με την ψυχή μου
 Και μ' όλη τή λατρεία μου σε Σένα θ' άκκουμπώ
 Και θα γυρίσω στις έσμιές, πάντα με Σέ, άδερφή μου,
 Πάντα Έσύ και γώ.

Κι' άπ' την καινούργιαν Άνοιξη πρώτη έγω θα τρέξω
 Νά κόψω τά τρανιάφυλλα τά πιο λαχταριστά
 Και μ' όση μου βμεινε καρδιά, στεφάνια θάν τά πλέξω
 Για Σένανε, Κυρά !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΑ

ΛΑ·Γ·ΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ

Δάνειον 5 1)200

Τιμή έκδόσεως :

ΡΟΥΒΑΙΑ 95 δι' όνομ. κεφαλ. ΡΟΥΒΑΙΩΝ 100
 Έξοφλητέον εντός 10 έτών,
 άπηλλαγμένον παντός φόρου.

Σημερινή τιμή Ρουβλίου κάτω των Δρ. 1.70
 Τιμή εις όμαλλας περιστάσεις > 2.68

Έγγραφαί παρά τή ΛΑ·Γ·ΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ
 Έν ΑΘΗΝΑΙΣ και ΠΕΙΡΑΙΕΙ
 και παρά τής Άνταποκριταίς αυτής έν ταις
 Έπαρχίαις.

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟΙ ΧΑΜΟΙ

Με τό χειμώνα που έφυγε μια άγάπη πάει χαμένη
 Στην πλάση, στην καρδιά,
 "Ό,τι σημάδι άπόμεινε παλάτι τό άνασταίνει
 Μάγισσα ξωτιτιά.

Ποΐναι τά φύλλα τά ξερά, τά σάπια όνειρα ποΐναι,
 Σκληρότατη ζωή;
 Και κείνοι που τάγάπησαν τάχα θ' άναστηθοΐνε
 Στην άνοιξην αυτή ;

Κίριοι έρωτες νεκρόφιλοι δέν άπολησημονιοΐνται
 Και ξέρω έναν έγω
 Που τόρα, μόλις άρχισαν όλα ν' άναγειοΐνται,
 Πάει από μαρασμό.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΔΙΑΛΕΞΗ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Άληθινή μυτιτραγωγία ή διάλεξη της 30 τρ. χρ. στον Πικρασά. Έροφάντης ό Παλαμάς. Βωμοί, που δεχτήκανε και προσφέρανε τή συγκίνηση, δυό περσικιές με έντονας κι' αλησμόνητες μορφές—ό Κώστας Κρυστάλλης κι' ό Γ. Μ. Βιζυηνός.

Κώστας ό Κρυστάλλης. Ό γλυκός τραγουδιστής των «Άγροτικών», ό νεραϊδοπαρμένος τσοπάνος που μέσα του έκλεινε όλη τή ζωοδότρα δροσοσταλιά του έλατου κι' έλο τ' άπέραντο στανοτόπι της άγάπης, ό ζουγραφικός ποιητής του Γέννου, Τρύγου, Νυχτοσκάρου, ό λυράρης του Γερο-καρδινάρου, Μαρμαρωμένου βρασιλόπουλου, "Ηθελα νάμουν τσέλιγγας, που έντός του άνάβρυζε τό δημοτικό τραγούδι και ξεχονότανε με τής μελωδικιάς του φλογέρας τον άχό άναδημιουργημένο, περίτεχνο και με προσωπικιά πνοή, ό πλαστοουργός του «Χωριού και τής Στάνης», που προαισταντικά πικρακλόισε τό Σταυρατεό ψηλά να τον πάρει στο βουνό τί θα τον πάει ό κάμπος, στοργικά κρατημένος στα χέρια του Παλαμά, εξετάστηκε από όλες τίς μορφές: κριτικά, βιογραφικά, ποιητικά. Πνευματικό μνημόσυνο. Κι' όμως πρέπουνε στον τάφο του πρόωρα χαμένου φτωχού τραγουδιστή οι επιγραμματικοί στίχοι που γι' αυτόνε τραγουδισοΐνται με τή ρυθμική, μεταλλικιά φωνή της Γυναικας στ' «Αερόπλανο» :

«Πάει ό πρωτάρης ό θαμπος ό άπολησημονημένος.
 Θρασα κι' άς μου πρωτάνοιξε τήν πόρτα της άγάπης.
 »δειλά κ' έφυγε κ' έξησε κ' έξαφνα σβει και πάει
 με νεκρικό στ' άχέλι του βαμπάκι, τ' όνομά μου.»

Γεώργιος ό Βιζυηνός. Ό ξεχωριστός πεζογράφος που τήν καθρεΐουσα σμίλευε ώσαν σε Πεντελίσιο μάρμαρο, ό εμπνευσμένος στην ξενιτειά ποιητής

Χίων ἐν Γερμανίᾳ σ. 83¹⁾) μὲ καὶ τὸ Ἑλληνικὸ χῶμα ἀγαπώντας (Θρακῶν ἄσμα σ. 182—3), ὁ πατριδολάτρης π' ἀγνάντεψε τὴν Καταστροφή, τὸ Μόσκοδο ποῦ κατέβαινε καὶ μοιρολόγησε μετὰ στὰ ἐρείπια τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ πατρίδας, Βιζῶν (Ἡ παράφρων σ. 120, ἡ Ἐπαίτις τῆς Βιζύης σ. 124), ὁ αἰσταντικὸς γιὸς ποῦ τὸν πόνο στὴ μητέρα του²⁾ ἀγκάλιασε καὶ μελωδικὰ ξέγυσε σὰ μὲξά καὶ στίχους —κάτου ἀπ' τὰ βραχέα, ἐρευνητικὰ μάτια τοῦ Παλαμᾶ κοιτάχτηκε κ' ἐρευνήθηκε ἀπ' ὅλες τις μεριές. Πνευματικὸ τοῦ μνημόσυνο τὰ λόγια τοῦ Παλαμᾶ τόσο τὰ τρεχόμενα στὴ ζωὴ του ὅσο καὶ τὰ κυκλοφευμένα στὸν τάφο του.

Ἡ διάλεξι τοῦ Παλαμᾶ ἀσύγκριτα ἡ πιὸ στοχαστικὴ, βιβλιόφιτη, μελετημένη ἀπ' ὅσες εἰπωθήκανε καὶ θὰ εἰπωθοῦνε ἀκόμα ἀπὸ τὸ ἔθνος τοῦ Πικροῦ σοῦ. Ὁ Ποιητὴς κ' ὁ Κριτικὸς, ὅσο κ' ἀν' ὑψώθηκε κ' ἀν' φιλοτόφησε δίνοντας μας γνωμικὰ τῆς τέχνης, μὴ χαριζόμενα, δὲ χάθηκε, δὲν περπατηθήθηκε στίς ἀψηλοκορφές τοῦ λόγου. Ἡ διάλεξι τοῦ δευτέρου ἀρχιτεχνονικὰ σὲ χρυσομένη κορνίζα ἐκλείσει προφυλαχτικὰ τοὺς δύο ἀντίθετους καὶ στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο ποιητὴς, δίνοντας μας σύγχρονα τὴν ξεχωριστὴν μὲ καὶ τὴν κριτικὰ ἐνωμένη μορφή τους.

Κ' ὕστερα ἀπὸ ἄφοδα γυρίσματα γύρω στὸν ἦυχάρι καὶ στὴν Ἀημοτικιά, γλώσσας τῆ φεγγαροματικὰ —νά καὶ τὸ ξαφνικὸ τ' ἀστρολίθι:

Πρόδρομοι οἱ πεθνημένοι Ἕλληνας ποιητὴς τοῦ 19ου αἰῶνα κ' ἡ λάμψη τους, σὰ λυχνάκι μπροστὰ στὸν ἥλιο τοῦ μεγάλου, τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἑλληνα ποιητῆ ποῦ θ' ἀνταίσει, θὰ φωτίσει τοῦ εἰκοστού. Εἶμαι βέβαιος πὸς δταν γιορτάσει ὁ «Παρνασσός» τὴν ἑκατονταετηρίδα του πολλοί, θέλοντας καὶ μὴ, θὰ σταματήσουνε θαυμαστικὰ στὸ μελλούμενο ἔργο του.

Ἀυτὰ πάνω-κάτω τὰ ἐπιλογικὰ λόγια τοῦ Παλαμᾶ, ἔχ' τόσο προφητικὰ ὅσο ἀληθινὰ καὶ στοχαστικὰ μὲ καὶ ἔλοι οἱ συγκαίριοι μας κριτικοὶ καὶ ποιητὰδες δὲ φτάσανε, κ' οὔτε θὰ φτάσουνε ποτὲ τὴν ἀπάτητη κορφὴ τοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ, ποῦ ζεὶ καὶ δημιουργεὶ ἀνάμεσόν μας. Βωμὸς τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ ποῦ δεητικὰ, εὐλαβητικὰ μᾶς συγκεντρώνει, μᾶς κεντρίζει τὴ φρενασίαν, μᾶς ἐμπνέει.

Τ' ἀκροατήριον προσηλωτικὰ μιᾶμιση ὄρα παρακολούθησε τὸ ξετύλιγμα τῆς σκέψης τοῦ κριτικοῦ καὶ ἐν ἄρῳ χεροκρότημα στὸ τέλος ἀκούστηκε καὶ κατ' ἐπὶ τῶν ἐκλεχτῶν τῆ συγκίνηση, ἐξωτερικευε: ἡ φωνὴ μᾶς αἰσταντικὰ, κοπέλλας κ' ἐκλεχτῆς λογοτέχνισσας ποῦ ἐνθουσιαστικὰ σὰν τραγοῦδι, σὰν ὕμνος ὑψώθηκε: Μπράδο-μπράδο-μπράδο!

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

1) Ἀτθίδες Ἀθραι, συλλογὴ ποιημάτων. Β' ἔκδοσις. Λονδίνον. Grubner and Co, 1884.

2) Τὸ ἄσμα τῆς μητέρας μου. Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη. Ἀθήναι 1912.

ΤΟ ΠΡΕΠΕΙ

Τὸ «πρέπει» δταν ἀπ' ἐξω
Προσάξει, τὸ μισῶ,
Κι' ἀκόμα κ' ἄν μου στρώσει
Τὸ δρόμο ἐμπρὸς χροῦδ.

Τὸ «πρέπει» τὸ δικό μου
Φυτρώνει στὴν καρδιά,
Κι' ἄς ἔχει σι' ἄνθη ἀλόη
Κι' ἀγκάθια στὰ κλαδιά.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΑΓΚΥΡΑ. Οἱ τελευταῖες ἔκδοσις τῆς Ἀγκύρας εἶναι: Μ. Σεραφὸ «Ἐκείνη δὲν ἀπ' ἡγήνησε» μετάφρ. Β. Βενισοῦλη (δρ. 1,70), Ἰουλιέτας Ἀδάμ «Ἑλληνίς», μετάφρ. Ἡλ. Οἰκονομοπούλου (δρ. 1,70), Μαρσέλ Πρεβὸ «Ἡ ἐξαδέλφη Λαύρα» μετάφρ. Ριχάρδου Παρίση (δρ. 2,70) Β. Οὐγγὼ «Ἡ τελευταία ἡμέρα καταδίκου» (δρ. 2), μεταφρασμένο μὲ πολλὴν ἐπιμέλεια καὶ σὲ γλώσσα ὁμοιωμένη ζωντανῆ ἀπὸ τὸν κ. Α. Α. Βασιλείου. Ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία βρίσκονται στὸ Ἀκαδημαϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο (ὁδὸς Ἀκαδημίας 40).

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΜΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀλεξάνδρειας

Μόλις ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ναυπηγείων παραληφθὲν θαλαμηγὸν «ΣΥΡΙΑ» ταχύτητος 15 μιλίων, ἀμυθητοῦ πολυτελείας καὶ ἀνέσεως ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (παραλία Τρούμπας) ἑκάστην ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὄρα 3 μ. μ. κατ' εὐθείαν δι' Ἀλεξάνδρειαν.

Γραμμὴ Πειραιῶς — Θεσσαλονίκης — Καβάλλας

Γραμμὴ Πειραιῶς — Κωνσταντινῶν

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητος, πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγὸν ἀπόπλοιοι «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμπας) ἑκάστην ΤΕΤΑΡΤΗΝ, ὄρα 10,30 μ. μ. διὰ Σῶρον Ἄνδρον, Κόρθιον καὶ Τήνον, ἑκάστην ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, ὄρα 8ην μ. μ. κατ' εὐθείαν διὰ Θεσσαλονίκην — Καβάλλαν.

Ἐπὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ πρακτορεῖα ταξειδίων κ. κ. Θεομᾶ Κοῦκ καὶ Γιού, Ἀδελφῶν Γαϊόλμαν καὶ Σ. Σοσιάδου (Πλατεία Συντάγματος) καὶ Ἰωάν Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμονοίας).

Ἐν Πειραιῶσι. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ὑπὸ τὴν ἀγίαν Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ Μ. Π. Σαλβάγον ὁδὸς Ἀντανιάδου. (Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)